

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І.МЕЧНИКОВА

Факультет психології та соціальної роботи
Кафедра педагогічної освіти та соціальної реабілітації

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття другого рівня вищої освіти «магістр»

**«Моніторингова діяльність у вищій школі
як інструмент управління якістю освіти»**

**« Monitoring activities in higher education
as a tool for managing the quality of education»**

Виконала: здобувачка денної форми навчання
спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
Освітня програма «Освітні, педагогічні науки»

Ву Зієп Лінь

Керівник: к.пед.наук, доц. Вейландє Л.В.-В. _____

Рецензент: к.пед.наук, доц. Григорович О.В. _____

Рекомендовано до захисту:

Захищено на засіданні ЕК №__

Протокол засідання кафедри
педагогічної освіти та
соціальної реабілітації
№ ____ від ____ 2023 р

протокол № ____ від ____ 2023 р.

Завідувачка кафедри

Оцінка ____ / ____ / ____
(за національною шкалою, ECTS, бали)

Голова ЕК

____ Вейландє Л.В.-В.

____ к.пед.наук, доц. Пенів В.В.

Одеса 2023

АНОТАЦІЯ

Ву Зієп Лінь. Моніторингова діяльність у вищій школі як інструмент управління якістю освіти

Робота присвячена проблемі моніторингу якості освіти та організації моніторингової діяльності як інструменту. Автор розглядає моніторингову діяльність викладача вищої школи, її сутність, функції та особливості. Проведене теоретичне вивчення дає можливість визначити інструменти здійснення моніторингової діяльності викладача та серед інструментів виділити найбільш дієвий – педагогічне тестування.

У експериментальній частині автор проводить діагностику вмінь моніторингової діяльності та визначає наявні проблеми їх формування. Як практичні рекомендації автор описує власні розробки лекційних та практичних занять з проблеми моніторингової діяльності викладача вищої школи та надає загальні рекомендації підвищення рівня сформованості моніторингових вмінь майбутніх викладачів в процесі професійної підготовки.

Ключові слова: освітній моніторинг, педагогічний моніторинг, моніторингова діяльність, вміння моніторингової діяльності.

ABSTRACT

Vu Ziiep Lin Monitoring activities in higher education as a tool for managing the quality of education

The work is dedicated to the issue of monitoring the quality of education and organizing monitoring activities as a tool. The author examines the monitoring activities of higher education teachers, their essence, functions, and peculiarities. The theoretical study enables the identification of tools for implementing teachers' monitoring activities, highlighting the most effective among them – pedagogical testing.

In the experimental part, the author diagnoses the skills of monitoring activities and identifies existing problems in their formation. As practical recommendations, the author describes their own developments of lectures and practical sessions on the issue of teachers' monitoring activities in higher education and provides general recommendations to enhance the level of future teachers' monitoring skills during their professional training.

Keywords: educational monitoring, pedagogical monitoring, monitoring activities, monitoring skills.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	2
ЗМІСТ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ I. Теоретичні основи проблеми моніторингової діяльності у вищій школі як інструменту управління якістю освіти	7
1.1. Моніторингова діяльність: сутність, функції	7
1.2. Особливості моніторингових вмінь викладача вищої школи	25
1.3. Інструменти моніторингової діяльності викладача вищої школи	31
Висновки до I розділу	39
РОЗДІЛ II. Формування моніторингових вмінь майбутніх викладачів вищої школи у процесі професійної підготовки	42
2.1. Діагностика моніторингових вмінь майбутніх викладачів вищої школи	42
2.2. Рекомендації щодо формування вмінь моніторингової діяльності майбутніх викладачів	52
Висновки до II розділу	57
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТКИ	72

ВСТУП

Актуальність теми. Однією з головних умов підвищення якості освіти виступає пошук інструментів діагностики та контролю результатів освітньої діяльності. Сьогодні завдяки реформуванню системи освіти створюється принципово нова система оцінки якості. Необхідність її створення одне з умов входження української системи освіти в освітнє європейське поле. Зміна підходів до оцінювання результатів навчання потребує й формування нових вмінь з боку викладача. Одним з таких вмінь є вміння моніторингової діяльності. Моніторингова діяльність сьогодні розглядається як один з видів педагогічної діяльності, яка дає можливість збирати, аналізувати, зберігати інформацію про освітні досягнення здобувачів, дозволяє прогнозувати подальший розвиток освітнього процесу, швидко реагувати на наявні проблеми. Все це обумовило актуальність теми нашого дослідження – «Моніторингова діяльність у вищій школі як інструмент управління якістю освіти».

Об’єкт дослідження: управління якістю освіти у вищій школі.

Предмет дослідження: моніторингова діяльність у вищій школі як інструмент управління якістю освіти.

Мета дослідження: дослідити наявний рівень сформованості вмінь моніторингової діяльності майбутніх викладачів та запропонувати шляхи його покращення.

Завдання дослідження:

1. Вивчити теоретичні основи моніторингової діяльності викладача вищої школи;
2. Розглянути зміст вмінь моніторингової діяльності викладача вищої школи;
3. Визначити інструменти моніторингової діяльності викладача вищої школи;
4. Оцінити наявний рівень сформованості вмінь моніторингової діяльності;

5. Розробити рекомендації щодо підвищення ефективності формування вмінь моніторингової діяльності у процесі професійної підготовки викладачів вищої школи;

Методи дослідження: теоретичні методи дослідження (аналіз, синтез, конкретизація, узагальнення), діагностичні (анкетування, бесіда), емпіричні (вивчення досвіду організації внутрішнього моніторингу, вивчення науково-методичної літератури).

Експериментальна база дослідження: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова.

Наукова новизна дослідження складається з 36 досліджено теоретичні основи моніторингової діяльності викладача вищої школи, визначено зміст вмінь моніторингової діяльності, розглянуто інструменти моніторингової діяльності.

Практичне значення дослідження полягає в емпіричному вивченні наявного рівня сформованості вмінь моніторингової діяльності майбутніх викладачів на прикладі здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, розроблені практичні та лекційні заняття з проблеми моніторингових досліджень викладача, надані загальні рекомендації щодо формування вмінь моніторингової діяльності викладача.

Апробація результатів дослідження відбувалася на 79-ій звітній студентській науковій конференції Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, 24-28 квітня, 2023, Одеса, Україна;

Структура та обсяг магістерської роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, двох розділів, висновків та переліку використаних джерел до них, загального висновку, додатків. Повний обсяг роботи складає 55 сторінок машинописного тексту, з них 62 сторінки основного тексту. В роботі вміщено 3 таблиці, 8 діаграм. У переліку використаних джерел представлено 86 найменувань (з них 12 – іноземною мовою).

Розділ І. Теоретичні основи проблеми моніторингової діяльності у вищій школі як інструменту управління якістю освіти

1.1. Моніторингова діяльність: сутність, функції

У сучасних умовах реформування вищої освіти однією з центральних категорій стає поняття «якості освіти». Сьогодні метою освіти є не тільки підготовка людини до майбутньої діяльності за рахунок накопичення якнайбільшої кількості «готових», систематизованих знань, а розвиток особистості, оволодіння нею способами засвоєння існуючих та формування нових знань, формування професійної компетентності. Такий вимір кінцевого результату навчання висуває нові вимоги до оцінки отриманого рівня компетентності, можливості адаптуватися та функціонувати у професійному середовищі. Такий рівень оцінки включає досить широкий спектр показників – від оцінки організації освітнього процесу до оцінки результату цього процесу. Це призвело до розвитку у ХХІ столітті такого напрямку педагогічних досліджень, як теорія та практика педагогічних вимірювань, інтенсивного розвитку моніторингових досліджень різного рівня охоплення. Моніторингові дослідження охопили різні рівні функціонування педагогічної системи – системи освіти, освітні організації. Окремий напрямок таких досліджень становлять розробка технологій навчання моніторинговій діяльності фахівців освітньої системи, у тому числі безпосередньо учасників освітнього процесу – вчителів, викладачів.

Поняття «моніторинг» походить від латинського слова «*monitor* - спостереження, контроль, застереження [62]. Вперше в контексті організації систематичного збору інформації вона була використана на початку 1970-х р. у документах Стокгольмської конференції ООН з навколишнього середовища (5–16 червня 1972 р.) [70].

Саме з цього часу поняття «моніторинг» почало розглядатися в науці як безперервне відстеження найважливіших параметрів стану середовища

для запобігання небажаним відхиленням, а також як засіб спостереження, оцінки, прогнозування та управління [54].

Тривалий час поняття «моніторинг» розглядалося як інструмент саме соціологічних досліджень. Це відбувалося тому, що технологічного (збір даних, оцінка, корекція, внесення змін) такі дослідження були схожі саме з соціологічними, методологічно забезпечувалися соціологічною термінологією.

Поступово поняття «моніторинг» почало використовуватися й в інших сфери: медицина, економіка, де під моніторингом стали розуміти систему збору, реєстрації, зберігання та аналізу параметрів об'єкта, спрямовану на винесення судження про об'єкт в цілому. Не стала винятком і соціальна сфера.

У соціологічному словнику термін «моніторинг» визначається як систематичне, спеціально організоване спостереження за станом об'єкта, явища чи процесу з метою діагностики, контролю та прогнозування [30]. У соціології він трактується як метод пізнавальної та експериментальної діяльності, що забезпечує разом з іншими методами комплексне, оперативне та адекватне оцінювання ситуації [64]. Можна знайти наступні визначення: «Моніторинг – комплекс спостережень та досліджень, що визначають зміни у досліджуваному процесі або об'єкті», «систематичне співставлення реального положення організації з бажаним» [14].

Тобто у соціально-гуманітарній сфері, моніторинг розглядається, як науково-практична діяльність з розробки системи показників, для оцінки та аналізу процесу, з наступною розробкою програми розвитку, корекції та технологій оптимізації.

Така процедура оцінки обов'язково повинна характеризуватися: систематичністю, оцінці підлягають лише динамічні процеси та явища, результати оцінки повинні бути систематизовані, мати періодичність проведення. Метою моніторингової діяльності у такому разі є контроль за ефективністю процесу, втручання у процес для внесення змін. Це впливає з

самого перекладу терміну, де одним з значень ж поняття «попередження», що дозволяє використовувати таку процедуру для корекції критичних значень досліджуваного процесу.

У педагогічних дослідженнях інтерес до моніторингу з'являється з 30-х років XX століття. Бодненко Д., Жильцов О., Лещинський О. виділяють декілька етапів становлення та розвитку моніторингових досліджень в освіті. Так, перший етап (30-ті – 50-ті роки XX століття), дослідники пов'язують з роботами Тайлера Р., який вперше зазначив можливість системного підходу в оцінці якості функціонування освітніх систем. Тайлер Р. запропонував систему оцінки якості освіти учнів не лише на основі відстеження результатів засвоєння знань, а й врахував обов'язковим оцінку практичних навичок [20].

Другий етап (60-ті – 70-ті роки XX століття) – діяльність порівняльних досліджень в освіті (США). Саме, це Центр вперше ініціював масове тестування навчальних досягнень учнів та а основі систематизації даних запропонував загальні рекомендації щодо змін в системі освіти.

Третій етап (80-ті – 90-ті роки XX століття) – завершення моніторингу як цілісної системи збору даних а різних рівнях освіти, інтерпретації та розробки плану подальших дій [9].

Сьогодні педагогічний словник пропонує наступне визначення поняття «моніторингу» - «вивчення результатів, організація системного спостереження за освітнім процесом з метою співставлення та виявлення результатів» [61].

В іншому словнику можна знайти таке визначення – «діагностично обґрунтована система постійного відстеження ефективності процесів навчання та виховання, прийняття управлінських рішень з метою врегулювання та корекції діяльності освітньої організації» [51].

Лященко О.І. розглядає моніторинг в освіті, як процедуру систематичної оцінки розвитку об'єктів (знань та навичок, результатів навчання, освітнього процесу, освітнього закладу), вивчення факторів розвитку об'єктів, внесення змін. Моніторинг, розглядається як інструмент

оцінки, за допомогою якого можливо зробити висновки про кількісні та якісні показники розвитку [41].

Приходько В.М. під освітнім моніторингом розуміє освітню технологію, яка орієнтована на отримання науково-обґрунтованої інформації прохід та результати освітнього процесу [53].

В дослідженнях Байназарова О.О. метою моніторингу визначає вивчення результатів навчання, корекцію відповідно до еталану або стандарту. Технологічного, у такому випадку, моніторинг розглядається як експертиза діяльності освітньої організації, аналіз результатів та прийняття управлінських рішень [6].

Зв'язок результатів моніторинг, як процедури оцінювання з управлінськими рішенням простежується й у роботах Боднар О., Лукіної Т., Мельник Н. У відповідності з таким підходом, освітній моніторинг як процедура накладається на усі аспекти функціонування освітньої організації: оцінка освітніх програм, освітнього середовища та простору, оцінка потенціалу колективу, вивчення методичного забезпечення освітнього процесу та інше. Різниця масштабів вивчення у такому випадку залежить від розуміння сутності освітнього моніторингу – оцінка освітнього процесу або педагогічного процесу. Там, де дослідники розуміють основною метою дослідження результатів організації педагогічного процесу, моніторингові дослідження охоплюють результати навчання та супутні фактори [8]. Там де проводиться вивчення освітнього процесу. Управлінські рішення приймаються на рівні освітньої система або організації [63]. Це дає можливість визначити різні форми та види моніторингу в освіті.

Так, в дослідженнях Майрова О.М. надано найбільш широке визначення освітнього моніторингу «Моніторинг в освіті – це система збору, обробки, зберігання й поширення інформації про освітню систему або окремі її елементи, яка орієнтована на інформаційне забезпечення управління, дає можливість дійти висновків про стан об'єкта в будь-який момент часу й дає прогноз його розвитку» [45]. І це дозволяє виокремити такі напрями

моніторингу в освіті: моніторинг економіки освіти, оцінка реформування системи освіти держави, моніторинг на регіону, моніторинг на рівні освітньої організації.

Селевко А.Г. розуміє моніторинг як особливий вид діяльності викладача. Викладач систематично та глибоко вивчає педагогічний процес (характеристики суб'єктів, результатів взаємодії, технологій організації навчання та виховання та інше), знайомить з результатами учасників освітнього процесу, виявляє відповідність результатів стандарту або очікуваним результатам. Результати такого моніторингу викладач може використовувати для керування навчальним процесом, прогнозування змін [11].

Як кваліметричну процедуру, моніторинг в освіті розглядається у дослідженнях Євдокимова О.В.. Кінцевим результатом моніторингу. На думку автора, є вдосконалення освітнього процесу через впровадження програми змін, який розробляється з урахуванням кваліметричного дослідження моніторингової інформації [11].

В цілому сучасні моніторингові освітні дослідження можна розділити за видами моніторингу: оцінка ефективності організації початкової освіти (Дж. Вільямс та ін.); оцінка функціонування загальноосвітніх закладів (Вілохін А., Ісаєва А., Сігєєв Г., Кальней В., Шишов С., Дж. Вільямс та ін.), оцінка здобутих знань та умінь суб'єктів навчання (Авнесов В. та ін.), оцінка програм навчання (Кембел Д. та ін.), оцінка педагогічних інноваційних систем, організацій (Тедлі Ч. та ін.).

За останні десятиріччя зросла кількість досліджень моніторингу як фактору підвищення ефективності освітнього процесу. Серед таких досліджень Бабінець С., байназарова О., Гапон В., Кравець В.С. розтає роль моніторингової діяльності у оцінці якості вищої освіти – Анненкова І., Атонов В., Ізотова А. А., Лукіна Т. [23].

Узагальнюючи вивчені нами матеріали можна визначити декілька напрямків розгляду функцій моніторингу в оцінці ефективності освітнього процесу:

- система збору, обробки. Вивчення та оприлюднення інформації щодо оцінки та прогнозування розвитку системи освіти;
- збір інформації про характеристики існуючої системи організації освітнього процесу;
- оцінка якості підготовки здобувачів окремих закладів освіти;
- система контрольно-діагностичних процедур, які дозволяють оцінити організацію, прийняти управлінські рішення.

Виходячи з цього, ми дотримуємося розуміння поняття освітнього моніторингу у широкому значення – спостереження, вивчення змін у системі освіти для забезпечення управління, корекції та супроводу її існування [58]. Така діяльність здійснюється відповідно існуючих стандартів, визначених показників. У такому розумінні освітній моніторинг це педагогічна та управлінська категорія. Відмінність його від поняття контролю у тому, що він пропонує форму організації процедур, збору та зберігання. Обробки та поширення результатів. Все це дозволяє здійснювати процедуру системно та безперервно [28].

Така багатофункціональність освітнього моніторингу дозволяє визначити й окремі його складові. Так, у дослідженнях Галіцина В., Сулова О., Самченко Н. зустрічається поняття педагогічного моніторингу. Його розуміють, як постійне спостереження за процесом навчання для оцінки його відповідності результатами або очікуванням, як близькі за значенням використовуються такі поняття – «навчальний моніторинг» або «моніторинг якості навчання» [13].

Оскільки у багатьох визначеннях як одна з головних функцій освітнього моніторингу визначається контроль навчальних досягнень. То, на нашу думку, слід розвести поняття педагогічного контролю й освітнього моніторингу.

У педагогічній науці педагогічний контроль розглядається, як цілеспрямоване та планомірне спостереження, фіксація дій здобувачів освіти для визначення набутого досвіду, рівня оволодіння програмним матеріалом, сформованості професійно значущих якостей й рис [50]. У такому розумінні, перевірка розуміється як процес, оцінка – як фіксація результатів перевірки, контроль як загальне родове поняття.

Неможливість зведення поняття освітній моніторинг до лише функцій контролю доводиться у дослідженнях Анненкової І., Савчук Б., Єгорової І.. Вчені зазначають основні відмінності у меті та завданнях цих процедур. Так, метою освітнього моніторингу Савчук Б. називає коригування та прогнозування розвитку освітньої системи, а метою контролю лише діагностику стану об'єктів (результатів навчання) [57]. Серед різниці у завданнях, Анненкова І. визначає призначення освітнього моніторингу для відстежування змін у динаміці та керування або усунення негативних факторів, на відміну від визначення ступеня досягнення запланованого результату у педагогічному контролі. Отже, суттєвою відмінністю є спрямованість освітнього моніторингу на регулятивний супровід та обмеженість контролю лише констатацією наявних результатів [4].

Основними вимогами освітнього моніторингу називаються [19]:

- об'єктивність – чітке та аргументоване визначення стану освітніх систем, співвіднесення з наявними стандартами;
- систематичність і цілеспрямованість – здійснення усталених процедур, відповідно до цілей та завдань;
- гласність – надання інформації щодо результатів та вимог до процедури здійснення;
- усебічність та комплексність – виявлення та перевірки усіх суб'єктів та об'єктів які приймають участь або впливають на результати освітнього процесу;

- предметність та індивідуальність – оцінювання показників розвитку освітнього процесу з урахуванням особливостей організації та учасників;
- фаховість, дотриманість морально-етичних норм – передбачає тактовність, необхідність відповідної підготовки для організації та здійснення процедури.

Саме фаховість та професіоналізм проведення процедури моніторингу є запорукою одержання об'єктивних результатів, що вимагає відповідної розробки програм підготовки фахівців, знайомства викладачів з процедурою проведення.

Системи моніторингу якості освіти можуть бути реалізовані на різних рівнях управління освітніми процесами, а саме локальному, регіональному, національному та міжнародному. Розглянемо кожний рівень більш докладно.

Локальний моніторинг – це моніторинг на рівні окремого навчального закладу (школи, коледжу, університету). Локальний моніторинг здійснюється суб'єктами самого освітнього закладу. Його метою є отримання інформації про реальний стан справ в освітній установі, виявлення причин недоліків роботи для виправлення ситуації, надання методичної і практичної допомоги вчителям та викладачам.

У результаті аналізу наукових джерел ми прийшли до висновку, що для ефективного моніторингу на локальному рівні необхідно створити інформаційну систему, яка повинна постійно поповнюватися завдяки безперервності відстеження певного об'єкта управління за виділеними параметрами та критеріями їх оцінювання, на підставі проведення поточного контролю, оцінки та корекції стану об'єкта, з метою прийняття оперативного управлінського рішення щодо прогнозування напрямків подальшого розвитку керованого об'єкта.

Регіональний моніторинг є важливим процесом, оскільки даний вид моніторингу є основою для створення інформаційно-аналітичної бази регіональної і національної політики в галузі модернізації освіти.

Проведенням моніторингових досліджень у регіонах України займаються спеціальні установи, які називаються інститутами післядипломної педагогічної освіти. Проведений аналіз дав підстави для висновку, що в Україні відсутній систематичний моніторинг освітніх результатів і соціальних ефектів освітньої системи на регіональному рівні. Окремі моніторингові заходи, що здійснюються, орієнтовані в основному на процеси, що відбуваються в системі, а не на оцінювання результатів її функціонування. Органи управління освітою регіонального рівня, які організовують і проводять дослідження, недостатньо підготовлені щодо оцінювання результатів і соціальних ефектів освітньої діяльності; щодо визначення сильних і слабких сторін роботи конкретних навчальних закладів у контексті забезпечення якості.

У різних регіонах України впродовж багатьох років здійснюються ініціативні моніторингові дослідження з різних проблем освітньої практики (у більшості випадків оцінюються навчальні досягнення учнів різних вікових груп з окремих предметів). Такі обстеження також можуть бути корисними для здійснення системного моніторингу якості освіти, якщо їх упорядкувати, виконувати за єдиною методологією і координувати їх проведення на загальнодержавному рівні. Національні системи моніторингу якості освіти мають відповідне інституційне забезпечення. Як правило, воно складається з інституції, що здійснює збирання, збереження й аналіз даних про систему освіти та є утримувачем інформаційної системи управління освітою; інституцій, які проводять моніторингові дослідження якості освіти, зовнішні іспити тощо.

Трактування моніторингового методу в управлінській та освітянській практиці здебільшого зводиться до фіксування цілей і завдань моніторингу, надання оперативної інформації керівництву організації, спостереження за впливом зовнішнього середовища, відповідності діяльності організації певним умовам, виявлення причин проблем навчального процесу та освіти в цілому [12]. Зближення процедури моніторингу з управлінською наукою і

практикою дало можливість дослідникам [34] тлумачити його як цілісний науково-практичний засіб дослідження реальності і засобом інформаційного забезпечення сфери управління будь-якими видами діяльності, а також означувати його як процес вироблення певних актуальних знань про стан системи, в якій відбуваються зміни для подальшого перекладу цих знань на мову управління

Сьогодні, освітній моніторинг виступає інструментом оцінювання якості освіти. На основі держав-членів Європейського Союзу та участь начальних закладів України у міжнародних дослідження якості освіти, нашої державі створено національну систему моніторингу якості освіти: визначені критерії, об'єкти, завдання, процедури. Значним досягненням стала розробка нормативно-правової бази, яка забезпечує процедуру моніторингу в державні. Такі у 2005 році був виданий Указ Президента України від 4 липня 2005 року № 1013/2005 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освітніх України». У 2011 році Постановою Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2011 року № 1283 «Про затвердження порядку проведення моніторингу якості освіти» визначені методи та етапи проведення.

Таким чином, сучасні науковці під процесом моніторингу в педагогічній діяльності розуміють: систему організації збирання, збереження, опрацювання й подальшого поширення інформації про функціонування певної педагогічної системи, що дає змогу не тільки забезпечити безперервне стеження за її станом та змінами, але й спрогнозувати подальший розвиток цієї системи; вимірювання і оцінювання результатів освіти, які дозволяють дати об'єктивні й достовірні дані про перебіг педагогічного процесу та його результати; систему контрольних і діагностичних заходів, що забезпечують контроль динаміки засвоєння студентами матеріалу та коригування цього процесу; діагностику стану процесу освіти; - контроль якості навчального процесу; регулярне, спеціально організоване систематичне спостереження в динаміці, оцінювання та прогнозування стану навчального процесу з метою

отримання необхідної інформації для його коригування й розвитку. Усвідомлення суті моніторингу в системі освіти здійснюється на підставі систематизації основних функцій освітнього моніторингу.

Так, Б.Савчук визначає такі функції: інформаційна (збір необхідної інформації про процес навчання та його результати); організаційна (передбачає активне включення всіх суб'єктів у педагогічну взаємодію, їх спрямованість на досягнення визначеної мети навчального процесу); контролююча (відстеження викладачами проміжних результатів у досягненні цілей навчання, їх порівняння із запланованими); оцінювальна (формулювання оціночних суджень щодо кількісних та якісних змін у процесі освіти та його результатах); аналітична (опрацювання, аналіз, систематизація й узагальнення отриманих даних); мотиваційна (стимулювання молодих людей до підвищення якості їх навчальної діяльності й загального особистісного саморозвитку); коригувальна (на основі визначення наявних недоліків у процесі навчання внесення до нього відповідних необхідних коректив) [57].

Схожі ідеї з цього питання висловлює Н. Гамаюнова, яка визначила такі функції освітнього моніторингу: інформаційно-аналітична (пов'язана з визначенням обсягу та змісту необхідної для проведення моніторингу інформації, упорядковуванням відповідних інформаційних потоків); мотиваційно-цільова (забезпечує визначення конкретної мети як вихідної ланки моніторингу та розвиток відповідних мотивів діяльності); планово-прогностична (передбачає розробку прогнозу та плану дій, спрямованого на досягнення поставленої мети моніторингу); організаційно-виконавча (вимагає організацію всіх учасників педагогічної взаємодії й координацію їхніх спільних дії на реалізацію розробленого плану); контрольно-діагностична (спрямована на реалізацію діючого зворотного зв'язку між педагогами та суб'єктами навчання, даючи можливість усі аспекти цього процесу вивчати крізь призму педагогічного аналізу); регулятивно-коригувальна (вимагає вибір оптимальних методів і засобів підтримання

процесу навчання на заданому рівні та при необхідності внесення своєчасних коректив у процес навчання) [34].

Сьогодні як об'єкти освітнього моніторингу можна назвати:

- систему освіти (система загальної середньої , професійної, вищої освіти; національні та загальнодержавні моніторинги;
- результати діяльності здобувачів освіти;
- якісні характеристики здобувачів освіти (стан здоров'я, соціальний захист інше)
- розвиток освітніх систем та управління ними;
- компоненти освітнього процесу – матеріально-технічні, кадрові, навчально-методичні умови;
- наслідки змін (результати освітніх реформ, зміни навчальних програм, стандартів).

Серед основних функцій освітнього моніторингу Балча С. та Красовська В. називають [46] інформаційну – збір інформації про функціонування системи освіти;

- кваліметричну – визначення індикаторів та критерії для проведення оцінних процедур у системі освіти;
- діагностичну – аналіз усну системи освіти;
- аналітичну – інтерпретація результатів кваліметричного та діагностичного вивчення;
- моделюючу – побудова моделі існуючого розвитку на основі аналітичного вивчення;
- прогностичну - побудова моделі подальшого розвитку на основі аналітичного вивчення;
- управлінська – прийняття рішень щодо змін або беззмінного існування системи освіти далі.

Виходячи з таких функцій можна також сказати, що моніторинг в освіти розрізняються ще й за призначенням. Так, Ляшенко О. виділяють

інформаційний та управлінський моніторинг. Метою інформаційного моніторингу є збір, систематизація та надання інформації про освітній процес, систему в цілому. Основне завдання – констатація наявного стану. Частіше за всього. Такий моніторинг проводиться на первинному етапі вивчення стану освітньої системи. Управлінський моніторинг призначений для узагальнення отриманої інформації за певними критеріями, вивчення отриманого та розробка рекомендацій щодо політики реформування, змін у освітній системі (на державному, регіональному, рівні закладу) [40]. Булах І., Лукіна Т. пропонують іншу класифікацію освітнього моніторингу, за ієрархією освітніх систем. Так, можна визначити інституційний – шкільний, внутрішшкільний; регіональний – районний, обласний; національний та міжнародний. [43] Особливу увагу для нашого дослідження має класифікація за замовником – особа, відділ, які є ініціаторами моніторингу. У такому разі, Денисова А., Кивлюк О. пропонують виділяти зовнішній та внутрішній моніторинг. Зовнішній моніторинг здійснюється спеціально уповноваженими та підготовленими організаціями, кваліфікованими незалежними фахівцями за стандартизованою методикою. Стандартизована процедура забезпечують результати такого моніторингу достовірність та об'єктивність результатів. Такий моніторинг є системою інформаційного забезпечення управлінських рішень, Внутрішній моніторинг здійснюється на рівні закладу, самими учасниками освітнього процесу, ініціюється вчителем чи викладачем. Інструменти такого моніторингу ініціатор розробляє самостійно, самостійно визначає умови проведення та час. Тобто методично внутрішній моніторинг розробляється та забезпечується за внутрішніх ресурсів самої освітньої організації [16]. Спираючись на такі класифікації Ішутіна О. визначає два підходи для визначення мети та завдань моніторингу: інформаційно-статистичний та прогностично-продуктивний [26].

Представники інформаційно-статистичного підходу (Авраменко О., Пасічник П., Рєзіна О.) розглядають види моніторингу такого підходу, як збір, зберігання та розповсюдження інформації. Представники прогностично-

продуктивного підходу (Єльнікова Г., Єсенкова Т., Маноха І.) основу мету бачать в можливостях прийняття рішень щодо управління системою на основі отриманих результатів [29].

Узагальнено існуючі класифікації можна представити у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Класифікації освітнього моніторингу

№	Принцип класифікації	Тип моніторингу
1	За засобами освітнього моніторингу	Педагогічний моніторинг
		Соціологічний моніторинг
		Психологічний моніторинг
		Медичний моніторинг
		Економічний моніторинг
		Економічний моніторинг
		Демографічний моніторинг
2	За ієрархією системи управління	Шкільний моніторинг
		Районний моніторинг
		Обласний (регіональний) моніторинг
3	За підставами експертизи	Динамічний моніторинг
		Порівняльний моніторинг
		Комплексний моніторинг
4	За типом, що виявляє ефективність освітньої системи	Моніторинг соціальної сфери
		Моніторинг навчальної сфери

Подальшу увагу у нашому дослідженні ми зупинили на понятті педагогічного моніторингу, виділивши його, як такий вид педагогічної діяльності, який здійснюється на рівні викладача, оперативно надає інформацію для керування та прогнозування навчального процесу та є первинним етапом щодо оцінки якості організації освітнього процесу.

Яковлева Р.С. заданнями педагогічного моніторингу називає: експертну оцінку (організація освітнього процесу, результати навчально-виховного процесу, інноваційної складової), вивчення педагогічної компетентності викладача, прогнозування розвитку освітнього процесу, рішення управлінських проблем [72].

Таким чином до основних завдань моніторингу можна віднести: відбір об'єктивних методів моніторингу й критеріїв оцінювання результатів; розробку методичного супроводження моніторингу; розробку механізму інформування всіх учасників навчального процесу; збір об'єктивної інформації, що відображає певний рівень якості освіти; розробка комп'ютерної основи для зведення, узагальнення, класифікації й первинного аналізу інформації; здійснення первинного аналізу, класифікація інформації; вивчення ряду зіставних показників за академічними групами, потоками, напрямами підготовки, в цілому по університету; вивчення причин низького рівня якості знань, коригування; розробка аналітичних, довідкових матеріалів.

Узагальнено моніторингові дослідження, як засіб діагностики, повинні давати інформацію для пошуку відповідей на питання навіщо, чому і як вчили (навчили). Проте не слід перебільшувати роль моніторингових досліджень (і тестових технологій як їх інструменту) у системі освіти: в деяких випадках вони доречні й ефективні, в інших – ні, і це також є важливою складовою освітньої культури.

Разом з цим системний моніторинг якості знань студентів дозволяє: проводити спостереження і аналіз співвідношення усіх видів роботи студентів певного напряму підготовки або академічної групи, або з окремої навчальної дисципліни тощо; порівнювати об'єктивні оцінки рівня засвоєння навчального матеріалу, отримання професійних навичок протягом семестру та оцінки, отримані на екзамені; прослідковувати динаміку рівня успішності та якості студентів від початку до закінчення вивчення певної дисципліни; вносити пропозиції щодо змін в організації і змісті контролю знань, в деякі

елементи навчального процесу; виявляти студентів з низьким рівнем підготовки і розробляти систему заходів для підтримки їх навчання з метою збереження контингенту;

Система контролю знань в формі моніторингу має низку переваг, так як: враховує усі види роботи студента під час семестру (можна враховувати й відвідування занять); забезпечує єдність вимог по відношенню до кожного студента; забезпечує гласність, прозорість і наочність результатів; забезпечує розвиток самостійних навичок якісного вивчення теоретичного матеріалу не тільки під час сесії, а й протягом семестру під час усіх видів занять; виступає потужним стимулом до отримання виваженої оцінки з 12 дисципліни [41]

Таким чином, головна мета педагогічного моніторингу - надання своєчасної та повної інформації, що дозволяє приймати адекватні педагогічні організаційно-технологічні та економічні рішення при управлінні якістю освіти, а реалізація моніторингу здійснюється з використанням інструментарію, призначеного для формування оцінки освітньої системи. Тобто управління якістю вищої освіти ґрунтується, при урахуванні інших рівних умов, на моніторингу якості освіти. Такий моніторинг полягає у відстеженні освітнього процесу з періодичною фіксацією певних його параметрів. На наш погляд, одним з головних параметрів є рівень сформованості загальних та професійних компетенцій.

Аналіз термінів «освітній моніторинг», «педагогічний моніторинг» в аспекті моніторингу якості освіти свідчить про тісний зв'язок та інформаційне об'єднання між педагогічним оцінюванням, педагогічним контролем, педагогічною діагностикою.

У нашому дослідженні, ми визначаємо педагогічний моніторинг як компонент педагогічного процесу, метою якого є забезпечення якості освіти, який відбувається на різних рівнях суб'єктів навчального процесу (здобувачі, академічна група, освітня організація), дозволяє фіксувати, обробляти

інформацію про освітню діяльність, порівнювати вихідний та бажаний рівень, надає можливість коректувати зміни.

Педагогічний моніторинг дозволяє забезпечити безперервну діагностику та аналітичну діяльність, його результати є основою, безпосередній вплив на ефективність існування освітньої організації [31] бачить в можливостях педагогічного моніторингу мобілізувати зусилля керівника та педагогів вирішити загальних питання, проблеми безпосередньо в процесі навчання. Сучасний викладач повинен швидко реагувати на зміни в сфері освіти та адаптуватися до нових умов професійної діяльності. Тобто, його аналіз, рефлексія та оцінка факторів впливу як раз й будується на моніторинговій діяльності. Тобто, в педагогічній діяльності виникає, розвивається й функціонує моніторингова діяльність. Таке твердження можна знайти у роботах Асадуліна Р.М., Труліной І.І. .

Функції моніторингової діяльності викладача Зварич Г. називає:

- інформаційна – отримання інформації про протікання процесу взаємодії між суб'єктами та об'єктами освітнього процесу;
- аналітико-оцінна – оцінка фактів, встановлення ефективності організованої взаємодії;
- прогностична – можливість викладача науково обґрунтувати подальші зміни;
- корекційна – можливість безпосередньо під час здійснення навчальної взаємодії впливати, коректувати процес.
- мотиваційна – стимулювання до змін відповідно отриманих результатів, узагальнення результатів;
- контролююча – відстеження результативності змін, внесених на підставі незадовільних результатів моніторинг [21].

Відповідно до видів педагогічної діяльності виклад вищої школи Білик Н. виділяє наступні етапи моніторингової діяльності:

- нормативно-установчий етап - розробка інструментарію, стандартів моніторингу, запуск» процедури після визначення мети, об'єктів;

- організаційний етап – на рівні освітньої організації визначення виду та форми моніторингу, періодичності, порядок обробки результатів;
- аналітико-діагностичний – проведення, збір та обробка результатів;
- прогностичний - формулювання висновків та рекомендацій
- діяльнісний - внесення змін, повернення на перший етап для оцінки ефективності. [7].

- Проведення викладачем моніторингового дослідження вимагає чіткого уявлення процедури, межі відповідальності. Така процедура та розподіл функцій залежить від структури освітнього закладу, наявних підрозділів.

Процедури моніторингової діяльності викладача можна представити у вигляді наступних кроків:

- вибір технології моніторингу;
- розробка або вибір з наявних інструментів моніторингу;
- підбір діагностичних матеріалів для кожного показника;
- визначення об'єктів, місця та часу проведення моніторингу;
- визначення співробітників, які будуть задіяні у процедурі;
- проведення моніторингу;
- отримання результатів
- аналіз та прийняття управлінських рішень.

Задіяні особи під час моніторингу визначаються відповідно до умов та можливостей закладу освіти. Так, Касьянова О. для закладів вищої освіти, відповідно до функціональних обов'язків називає:

- керівник закладу – семестровий та річний моніторинг, контрольний зріз раз в два-три роки;
- заступник керівника, декани факультетів, завідувачі кафедрами – оцінка щодо виконання державного стандарту, аналіз якості знань, відстеження працевлаштування та зв'язки зі стейкхолдерами, оцінка якості виховної роботи соціального захисту та інше;

- викладачі – оцінка якості організації навчального процесу (технології, методи викладання, інноваційний потенціал, методичне забезпечення процесу, оцінка запитів здобувачів)
- органи студентського самоврядування – оцінка запитів здобувачів, вирішення спільних питань [27].
- Наступним етапом нашого дослідження було вивчення питання змісту моніторингових вмінь викладача вищої школи.

1.2. Особливості моніторингових вмінь викладача вищої школи

Завданням закладу освіти є якісне забезпечення результатів освіти, створення для цього відповідного рівня мотивації та умов. Важливим фактором для управління освітнім процесом стає відстеження наявних результатів, змін та в цілому контроль, який покликаний здійснювати зворотній зв'язок між здобувачами з їх освітніми запитами, державою з розробленим стандартом та вимогами, закладом з суб'єктами освітнього процесу які його забезпечують. Якщо аналізувати можливості впливу на отримані результати навчання, то викладач є однією з ключових впливових фігур, яка забезпечує відповідність результатів стандартам, замовленим державою. Так професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» затверджений Наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України у 2021 році серед переліку трудових функцій викладача визначено «оцінювання результатів навчання» та відповідно до цієї функції професійні компетентності: здатність розробляти критерії та обирати інструменти оцінювання; здатність здійснювати об'єктивне оцінювання результатів навчання здатність надавати студентам зворотній зв'язок щодо результатів оцінювання та рекомендації щодо покращення результатів навчання [55]. Тобто на викладача покладено конкретне завдання оцінки ефективності та результативності освітніх досягнень, що далі дає підстави для прийняття на локальному рівні рішень щодо змін технологій викладання, або на рівні керівництва закладу –

прийняття управлінських рішень. Саме від ефективності моніторингової діяльності викладача залежить якість освітнього процесу.

Вимоги до професійної кваліфікації викладача вищої школи щодо оцінювання результатів навчання знайшли своє відображення й у описі знань. Вмінь та навичок, якими повинен володіти викладач для здійснення моніторингової діяльності.

Так, серед необхідних знань, якими повинен володіти викладач зазначаються:

- Методи розробки критеріїв оцінювання результатів навчання;
- Методи і технології оцінювання результатів навчання.

Для проведення моніторингових процедур викладач повинен вміти:

- визначати цілі оцінювання;
- розробляти критерії та обирати інструменти оцінювання відповідно до цілей оцінювання і специфіки навчальної дисципліни;
- проводити оцінювання результатів навчання із застосуванням методів і технологій, що найкраще відповідають цілям оцінювання, змісту і характеру навчальної дисципліни, її окремих складників;
- планувати і організовувати оцінювання результатів навчання;
- аналізувати і обговорювати зі студентами обсяг і характер здобутих, ними результатів навчання з дисципліни або її складників за результатами оцінювання;
- обґрунтовувати і обговорювати зі студентами способи покращення їхніх результатів навчання [27].

Зрозумілим є те, що відповідати таким вимогам викладач може лише після відповідної професійної підготовки. У зв'язку з цим доцільно буде розглянути й Стандарт вищої освіти за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки для другого (магістерського) рівня вищої освіти за яким відбувається розробка освітньо-професійної програми підготовки викладачів вищої школи, відповідно до якого оцінюється якість отримання професійної кваліфікації [47].

У розглянутому документі серед спеціальних фахових компетентностей зазначено: здатність здійснювати експертизу та надавати консультації з питань освітньої політики та інновацій в освіті. Такі компетентності вимагають: вміння розробляти і викладати освітні курси в закладах вищої освіти використовуючи методики, інструменти і технології, необхідні для досягнення поставлених цілей; вміння приймати ефективні рішення з питань управління в сфері освіти/педагогіки.

Аналіз даних документів підтверджує, що для здійснення функцій контролю, аналізу результатів навчання, моніторингу процесу навчання викладач повинне володіти навичками моніторингової діяльності.

Моніторингова діяльність викладача дозволяє здійснювати раціональне планування освітньої діяльності у відповідності до мети освітньої програми. Для цього викладач повинен володіти певними вміннями. В педагогічних дослідження сутність поняття «вміння» розглядаються як:

- вміння як знання про дії, які є початковим етапом формування навички [33]
- вміння як готовність виконувати певні дії [35]
- вміння як здатність виконувати певну діяльність [38]

Представлений аналіз дозволяє зробити висновок про те, що мова йде про достатньо складне та стійке утворення, яке визначає здатність та готовність людини до цілеспрямованої діяльності та включає в себе систему практичних дій, які демонструють стереотипне, узагальнене використання глибоких знань. Спираючись на це можна визначити моніторингові вміння, як комплекс дій, на основ певних знань, які дозволяють здійснювати цілеспрямовану діяльність по збору, обробці та аналізу інформації про стан об'єкту вивчення.

Проблема моніторингових вмінь вчителя або викладача сьогодні не є достатньо дослідженою, можна зустріти лише незначні спроби визначити механізми формування означеного вміння. Так, Пасічник Н. моніторингові

вміння вчителя розглядає як сукупність розумових та практичних дій, які дозволяють викладачу, на основі систематичного спостереження параметрів, оцінити стан педагогічної діяльності, встановити відповідність темпу, змісту освітнього процесу меті та завданням [49].

Крутій К. визначає моніторингові вміння через категорію «компетентність» та визначає їх як одну зі складових професійної компетентності, описуючи як сукупність професійно значущих якостей, які забезпечують ефективність результатів навчання [32].

Спираючись на аналіз моніторингової діяльності, описаний у §1.1. можна описати зміст моніторингових вмінь викладача вищої школи.

По-перше, діяльність викладача завжди пов'язана з об'єктивною оцінкою індивідуальних освітніх досягнень здобувачі, їх індивідуальних та типологічних вікових характеристик. Викладач, у процес професійної підготовки повинен обирати такі форми, методи та види навчальної діяльності, які з одного боку повинні бути спрямовані на формування особистісно-професійних якостей, з іншого – на формування професійних компетенцій. Усі ці параметри викладач повинен бути здатним оцінити, відстежити, встановити напрямок та розвитку [71].

По-друге, оцінюючи рівень навчальних досягнень викладач спирається на оцінку параметрів відповідно до запропонованих критеріїв оцінки. Наприклад, «високий бал» (відмінно) отримує студент, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки, залучає до підготовки як основну, так і додаткову літературу (монографії, періодичні видання, першоджерела, тощо). «Добре» може отримати студент, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, послуговується науковою термінологією, залучає основну і додаткову літературу. За зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання

завдання, але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки. Може використовувати знання для стандартних практичних ситуацій, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Тобто, викладач повинен визначити певні показники кожного рівня, підібрати відповідний інструментарій для діагностики, оцінити та проаналізувати отримані результати [34].

По-третє, моніторингу підлягають предметні знання та вміння. Сформовані професійні компетентності, які слідують за усіма змінами, які відбуваються у професії, науки, методиці викладання та в цілому у науково-технічному розвитку. Все це вимагає сформованості вмінь підбирати, розробляти відповідні інноваційні інструменти моніторингу, а після отримання результатів швидко реагувати через впровадження нових методів та технологій для покращення результатів. Це в свою чергу вимагає засвоєння методологічних основ системного педагогічного моніторингу [24].

Все це дає підстави визначити як моніторингові вміння викладача вищої школи як здібність виконувати цілеспрямовану моніторингову діяльність по відстеженню особистісних, метапредметних та предметних планованих результатів професійної підготовки, що включає в себе систему практичних дій та операцій з нестереотипного, узагальненого використання глибоких знань викладача, розуміння змісту педагогічної та моніторингової діяльності. Метою моніторингової діяльності викладача вищої школи буде отримання результатів для оцінки ефективності. Планування та корекції процесу професійної підготовки, внесення змін на рівні здійснення власної професійної діяльності та професійного саморозвитку.

У структурі моніторингової діяльності викладача вищої школи можна виділити, на думку Ляшенка О. такі напрямки:

- дидактичний моніторинг – оцінка ефективності організації начального процесу, використання методики та технологій навчання;
- виховний моніторинг – оцінка ефективності організації виховання

професійно-значущих якостей майбутнього професіоналу, відповідно до вимог професії;

- соціально-психологічний моніторинг – оцінка наявної системи взаємостосунків у системах викладач-студент, викладач-група, група-інші групи факультету, викладач-викладач, викладач- адміністрація закладу та інше [42].

Оволодіння основами моніторингової діяльності викладачем вищої школи обов'язково формує певний рівень моніторингових вмінь. Бодненко Д., Жильцов О., Лещинський О. пропонують розрізняти такі рівні володіння моніторинговими вміннями:

- операційний – недостатня усвідомленість сутності моніторингової діяльності, але володіння прийомами та інструментами здійснення; відсутність вмінь планувати, прогнозувати або вносити корективи у педагогічний процес відповідно отриманих результатів;
- тактичний рівень – викладач розуміє методику організації моніторингових досліджень, організує процедуру, підбирає з наявних інструментів відповідні до мети та завдань; інтерпретує отримані результати щодо рівня сформованих знань та вмінь; не володіє навичками щодо оцінки рівня сформованості професійних особистості значущих якостей, не бачить цілісної картини сформованості професійної компетентності майбутнього фахівця; вносить корективи відповідно результатів моніторингу орієнтуючись на типові характеристики здобувачів;
- стратегічний рівень - викладач усвідомлює необхідність та завдання моніторингових досліджень; може вибудовувати програму моніторингу, підбирати та власно розробляти відповідні інструменти; на основі отриманих результатів вносити корективи у власну педагогічну діяльність враховуючі індивідуальні та типологічні характеристики здобувачів [9].

На нашу думку, сформованість моніторингових умінь викладача дасть можливість реалізувати завдання педагогічного моніторингу у системі професійної підготовки на рівні викладач-студент та дозволить керувати процесом навчання, його якістю.

1.3. Інструменти моніторингової діяльності викладача вищої школи

Виходячи з того, що педагогічний моніторинг це неперервне спостереження, оцінювання та контроль стану освітнього процесу, він є системою збору інформації через яку можна управляти якістю освіти, вносячи відповідні зміни.

На думку Азізової К.М. замовниками педагогічного моніторингу можуть бути різні учасники освітнього процесу. Всі хто зацікавлений в оцінюванні та покращенні організації навчання та виховання. Так, замовниками можуть бути:

- сторонні організації – з метою оцінки якості надання освітніх послуг закладом (оцінка якості освіти, оцінка інноваційного потенціалу закладу);
- здобувачі освіти – з метою оцінки дійсного стану якості організації освітнього процесу. Відповідності його освітнім замовленням здобу часів, задекларованим цінностям;
- викладачі – з метою саморефлексії, оцінки дійсного стану навчальних досягнень та внесення коректив у обрання методів та технологій, змішане навчання;
- заклад освіти – з метою здійснення внутрішнього моніторингу оцінки реального стану якості освіти [2].

Кожен з замовників повинен чітко розуміти та формулювати: мету, предмет моніторингу, відповідальність за отримані результати, готовність до морально-етичного навантаження щодо наслідків проведення моніторингу, ресурсні затрати.

Якщо зупинятися на моніторинговій діяльності викладача закладу

вищої освіти, то об'єктами його моніторингової діяльності можуть бути: зміст освіти (через аналіз змісту дисципліни), результати освітнього процесу (відповідність результатів стандарту, результатам вказаним у робочій програмі, відповідність власним очікуванням), сформованість особистісно-професійних якостей (співвіднесення розвитку особистісних якостей відповідно до професійних вимог, співставлення рівня розвитку на «вході» до дисципліни та по завершенню вивчення) [15].

Метою педагогічного моніторингу викладача може бути:

- відстеження результатів навчання (порівняння зі стандартом освіти);
- експертиза ефективності педагогічної та управлінської компетентності викладача на основі результатів, аналіз, саморефлексії [37].

Відповідно до мети педагогічного моніторингу викладач може здійснювати: дидактичний, виховний, психолого-педагогічний та медичний моніторинг.

Дидактичний моніторинг передбачає вивчення різних аспектів організації навчального процесу, його якості та результатів. Він може здійснюватися через спостереження навчальним процесом, оцінку рівня розвитку та сформованості результатів навчання у здобувачів. Аналіз стану успішності, оцінку якості знань та умінь, навичок. Дидактичний моніторинг викладач може проводити через поточний та періодичний контроль якості навчальний досягнень, пропонуючи різні види завдань: тестові завдання, опитування усні та письмові, виконання практичних завдань. Оцінку темпу та якості просування за навчальним процесом кожного здобувача викладач може оцінити співставляючи результати моніторингу на початковому та прикінцевому етапах навчання. Спостереження за різними сторонами навчального процесу може проводитися на основі саморефлексії, збору даних за активність пізнавальної діяльності студентів на заняттях, аналізі результатів діагностичних зрізів та опитування [66]. На рівні освітньої програми об'єктом такого моніторингу можуть бути процеси освоєння предмету або програми в цілому, що впливає на оновлення освітньо-професійної програми.

Виховний моніторинг, проводиться у більшості випадків кураторами академічних груп. Основним завдання такого моніторингу спостереження за різними сторонами виховного процесу, оцінка рівня вихованості, рівня розвитку колективу групи, через соціометричні дослідження. Результати виховного моніторингу можуть використовуватися для подальшого складання плану виховної роботи куратора групи, факультету. Моніторингова діяльність кураторів напряду впливає на адаптацію першокурсників до особливостей організації навчання у закладах вищої освіти [52].

Психолого-педагогічний моніторинг проводиться разом з психологічною службою закладу, відстежуючи розвиток індивідуальних особистісних якостей та здібностей здобувачів, для одержання інформації щодо побудови індивідуальної траєкторії розвитку майбутніх фахівців.

Медичний моніторинг набуває особливого значення у реалізації доступності освітніх послуг особам з особливостями фізичного розвитку, реалізації інклюзивного навчання у ЗВО.

До інструментів педагогічного моніторингу, які може використовувати викладач можна віднести як теоретичні так й емпіричні методи: спостереження, опитування, тестування, бесіди, моделювання [69].

Тестування став одним із пріоритетних засобів формального контролю знань у сучасному освітньому процесі, він широко використовується на різних етапах навчання, а також займає провідні позиції в оцінюванні якості знань у вищих медичних навчальних закладах [13]

У нашому дослідженні ми зосередили свою увагу на вивченні технології тестування, як технології, яка належить до сфери педагогічних вимірювань. Куди зараховується й моніторинг. Одним з принципів педагогічного моніторингу є принцип об'єктивності, саме тестова технологія дозволяє зменшити вплив зовнішніх факторів на отримані результати, отримання інформацію від великої кількості респондентів в короткий термін та узагальнити результати визначивши загальні тенденції, може

використовуватися як на рівні викладач-дисципліна, так й на рівні заклад-здобувачі-освітня програма [60].

Тестові технології є органічною складовою сучасної системи освіти, що займають особливе місце у низці педагогічних засобів, зокрема у системі педагогічних вимірювань, і включають, окрім тестування, захист проєктів, екзамени (письмові та усні), тестування, опитування, інтерв'ю, спостереження тощо. Особливе місце тестових технологій обумовлено їхньою об'єктивністю, яка є наслідком відсутності (або мінімізації) суб'єктивного фактора, технологічністю, яка є наслідком використання формалізованих процедур перевірки їх виконання. Недоліки тестових технологій стають продовженням їхніх достоїнств і пов'язані зі складністю тестувань творчих складових особистості, з уміннями розв'язувати творчі завдання або розв'язувати навіть стандартні завдання нестандартними методами

Дослідженням тестування як методу педагогічної діагностики займалися Гордієнко В., Кухар Л., Лисенко Л., Паращенко Л., Сергієнко В. та інші. Термін «тест» Кухар Л., Сергієнко В. використовують для визначення інструменту педагогічного вимірювання. У широкому розуміння Зінковський Ю. «тестування» - це процедура, яка здійснюється за рахунок тесту як інструменту, збір результатів та інтерпретація [22]. Тобто тестування вміщує в себе усі етапи моніторингу.

Дрібна Л. відповідно до мети тестування виділяє: тести вхідної діагностики, тести управління навчальною діяльністю, тести організації самостійної роботи, тести підсумкового контролю [18].

Тестування як інструмент моніторингу має низку безперечних переваг серед інших педагогічних методів контролю: висока наукова обґрунтованість тесту; технологічність; точність вимірювання; наявність однакових для всіх досліджуваних правил проведення іспитів і правил інтерпретації їхніх результатів; добре поєднання методу із сучасними освітніми технологіями.

Застосування тестування як методу вимірювання у різних сферах

призвело до появи та використання великої кількості різноманітних тестів. Це зумовило необхідність їхньої класифікації. Тести можна класифікувати так:

- За рівнем уніфікації (тести стандартизовані, не стандартизовані);
- За рівнем впровадження (загальнодержавні, навчального закладу, викладацькі);
- За статусом використання (обов'язкові, пілотні, дослідницькі);
- За співвідношеннями із нормами або критеріями (тести досягнень, тести порівняння або відбору)
- За видом тестового завдання (тести з відкритими або з закритими завданнями)

Під час вимірювань, орієнтованих на критерії, необхідно визначити:

- коли можна прийняти рішення щодо досягнення навчальної мети;
- яку кількість завдань для цього потрібно виконати;
- до якої групи за показниками навчальної успішності слід віднести особу

При педагогічному вимірюванні академічних досягнень студентів тест представляє собою систему паралельних завдань специфічної форми, які розташовані в порядку зростання складності, що дає можливість якісно і ефективно виміряти рівень і структуру знань студентів. Предметом вимірювання в таких тестах є результати навчання, тобто ступінь засвоєння знань, сформованість навичок і вмінь, які опанував студент. Тест, що виступає засобом моніторингу навчальних досягнень студентів, треба розглядати як єдність методу та результатів, отриманих за допомогою певного методу. Тобто тест повинен мати в якості складових, принаймні, три елементи: систему завдань, зафіксовану документально технологію представлення та відпрацьовану й виважену систему перевірки, обробки й аналізу результатів, що мають являти собою єдність.

Педагогічний тест, слід за Бурчак С., Ільїним В. можна визначити як певним чином побудовану систему завдань, які подаються у специфічній формі, що дозволяє використовувати для обробки методи математичної

статистики. За результатами тестування можна отримати інформацію щодо рівня сформованості якості (параметру), який є предметом тестування [10].

Серед функцій тестування як інструменту моніторингу можна виділити:

Діагностична - встановлює вимоги до отримання валідної інформації про якість знань, умінь, навичок і психологічних якостей студентів. Сприяє їх диференціації за рівнем підготовки і виявлення різних видів знань та ін.

- Контролююча - забезпечує підбиття підсумків навчання за допомогою проміжного чи підсумкового контролю, в тестовій формі дозволяє кількісно виміряти показники навчальних досягнень студентів. Сприяє позитивним тенденціям у розвитку особистості студента, закріплює установку на самоосвіту, самоствердження і самоактуалізацію та ін.
- Розвивальна - проявляється у впливі на випробуваного результатів тестування при виявленні незбіжних елементів відповідей на завдання тесту і правильних відповідей. Сприяє розвитку прагнення поліпшити наявний результат, опанування нових навичок підготовки відповіді та пред'явлення своїх знань.
- Мотиваційно-спонукальна - проявляється через вплив тестування на всі суб'єкти освітнього процесу (на студентів і викладачів). Сприяє формуванню в студентів упевненості в об'єктивності викладачів, що сприяє підвищенню рівня мотивації для отримання вищого результату, а також співпраці.
- Організаційна - дозволяє забезпечити самостійну роботу студентів у підготовці до тестування за зразками стандартизованих тестів, самонавчання, самоконтроль, індивідуалізацію на основі розвитку "проникаючої" освітньої технології. Сприяє зміні викладачем структури навчального процесу з включенням тестових завдань при контролі.
- Управлінська - пов'язана з отриманням та аналізом кваліфікованих метрично вивірених результатів навчальних досягнень студентів і забезпеченням умов для прийняття обґрунтованіших рішень на основі об'єктивної і достовірної освітньої інформації.

Педагогічний тест складається з тестових завдань, які об'єднані у ціле єдиною метою, впорядковані з певним принципом подання (зазвичай від простого до складного), включають елементи емерджентності. Специфічність тестового завдання у тому, що зміст завдання не представляє собою питання або задачу, а сформульований у вигляді висловлювання з можливим вибором вірної відповіді з запропонованих варіантів [76]. Розповсюдженість використання педагогічного тесту, як інструменту педагогічного моніторингу обумовлена тим, що, він дозволяє отримати точну інформацію про результати; співвіднести індивідуальний рівень здобувача з визначеним еталоном, рівнем інших респондентів; співвіднести результати однієї групи з іншою, що дає змогу оцінити ефективність використання методів та технологій навчання; дозволяє бачити структуру знань, встановити послідовність або наявність пробілів, тобто виявити системну помилку. Все це дозволяє викладачу на часному рівні побачити, оцінити, проаналізувати результати власної діяльності та наявні результати здобувачів [73].

У педагогічній практиці викладача найбільш поширеними видами тестів є критеріально-орієнтовані та нормативно-орієнтовані. Так, критеріально-орієнтовані тести дозволяють встановити рівень навчальних досягнень кожного студента відповідно до обсягу знань та компетенцій. Встановлених нормативними документами (державним стандартом, освітньо-професійною програмою). Нормативно-орієнтовані тести дають інформацію про рівень персональних досягнень та можливість порівняти з «вхідним» результатом, оцінити темп просування за навчальним процесом. Використання обох підходів у практиці викладача, як інструментів моніторингової діяльності дає можливість оцінити загальний рівень якості навчального процесу та персональні успіхи здобувачів у цьому процесі [74].

При розробці кожного з цих видів тесту є певні проблеми, з якими стикаються викладачі у своїй професійній діяльності. Так, при розробці критеріально-орієнтованих тестів, які призначені атестувати здобувачів по відношенню до точно визначеного об'єму знань з певного модулю або іншої

змістової області, складністю є розробка специфікації тесту. У своїй практиці викладачі закладів вищої освіти можуть використовувати як критеріально-орієнтовані предметні тести, атестаційні або тести залишкових знань.

При розробці нормативно-орієнтованих тестів складністю є інтерпретація результатів тестування певного студента з балами. Отриманими іншими студентами. Найчастіше використовується спосіб інтерпретації результатів такого тестування через встановлення кількості студентів з групи, які знаходяться на низькому, середньому або високому рівні та співвіднесення цих результатів по кількості. Однак, об'єктивність такої інтерпретації напрямку залежить від рівня загальної підготовленості групи в цілому.

Незважаючи на складності та проблеми організації тестування, педагогічний тест залишається одним з дієвих інструментів моніторингової діяльності викладача. Саме результати тестування дозволяють у моніторингових дослідженнях розширити інформацію про результати навчання, визначити напрямки корегування освітнього процесу, тобто реалізує основні завдання педагогічного моніторингу.

Висновки до I розділу

Пошук нових інструментів для управління якістю освіти обумовлені процесом реформування системи освіти в Україні, інтеграцією вітчизняної системи освіти у світовий освітній простір. У нашому дослідженні ми розглядаємо освітній моніторинг у широкому значення, як процедуру спостереження, вивчення змін у системі освіти для забезпечення управління, корекції та супроводу її існування. Освітній моніторинг це педагогічна та управлінська категорія.

Проводячи порівняння понять освітній моніторинг та поняття контролю ми визначили, що освітній моніторинг – це форма організації процедур, збору та зберігання, обробки та поширення результатів.

Основними вимогами освітнього моніторингу є: об'єктивність, систематичність і цілеспрямованість, гласність, всебічність та комплексність, предметність та індивідуальність, фаховість, дотриманість морально-етичних норм.

Об'єктами освітнього моніторингу можуть бути: система освіти, результати діяльності здобувачів освіти, якісні характеристики здобувачів освіти, розвиток освітніх систем та управління ними, компоненти освітнього процесу, наслідки освітніх реформ на державному та локальному рівнях.

Серед основних функцій освітнього моніторингу можна назвати: інформаційну, кваліметричну, діагностичну, аналітичну, моделюючу, прогностичну та управлінську.

У нашому дослідженні ми визначили як один з видів освітнього моніторингу педагогічний моніторинг який розглядаємо як компонент педагогічного процесу, метою якого є забезпечення якості освіти; який відбувається на різних рівнях суб'єктів навчального процесу (здобувачі, академічна група, освітня організація), дозволяє фіксувати, обробляти інформацію про освітню діяльність, порівнювати вихідний та бажаний рівень, надає можливість коректувати зміни.

Суб'єктами освітнього процесу, які можуть ініціювати педагогічний моніторинг, можуть бути: керівник закладу, заступник керівника, декани факультетів, завідувачі кафедрами, викладачі, органи студентського самоврядування від імені здобувачів освіти. Суб'єктом ініціатором освітнього моніторингу, хто безпосередньо впливає на якість освіти є викладач. Невід'ємним елементом педагогічної діяльності викладача є педагогічний моніторинг, який здійснюється за рахунок моніторингової діяльності.

Моніторингова діяльність викладача вищої школи – це такий вид педагогічної діяльності, який дозволяє систематично проводити збір, зберігання та узагальнення інформації про результати освітнього процесу, на основі яких відбувається проектування та своєчасна корекція освітнього

процесу, створюються умови для ефективної педагогічної взаємодії. Моніторингова діяльність здійснюється викладачем за рахунок сформованості моніторингових вмінь.

Моніторингові вміння викладача вищої школи – це здатність виконувати цілеспрямовану моніторингову діяльність по відстеженню особистісних, метапредметних та предметних плануємих результатів професійної підготовки, що включає в себе систему практичних дій та операцій з узагальненого використання глибоких знань викладача, розуміння змісту педагогічної моніторингової діяльності.

Можна виділити такі рівня сформованості моніторингових вмінь викладача вищої школи як операційний, тактичний, стратегічний рівень.

До інструментів педагогічного моніторингу, які може використовувати викладач можна віднести як теоретичні так й емпіричні методи, серед них - спостереження, опитування, тестування, бесіди, моделювання.

У нашому дослідженні ми зосередили свою увагу на вивчення технології тестування, як технології яка належить до сфери педагогічних вимірювань. Саме результати тестування дозволять у моніторингових дослідженнях розширити інформацію про результати навчання, визначити напрямки корегування освітнього процесу, реалізує основні завдання педагогічного моніторингу.

Орієнтація вищого навчального закладу на досягнення якісно нових освітніх результатів призводить до необхідності перейти від традиційного способу внутрішнього контролю до управління якістю освіти, де контроль є тільки однією з функцій. Інформаційною основою управління якістю освіти є моніторинг якості освіти, спрямований на отримання оперативної та достовірної інформації про якість освітніх результатів, умов досягнення освітніх результатів і ціни досягнення якісно нових освітніх результатів – загальних та професійних компетенцій. Педагогічний моніторинг є цілісним управлінським інструментом, який дозволяє зібрати, зберегти, обробити, поширити інформацію про діяльність педагогічної системи, визначити її стан

і спрогнозувати розвиток. Тому подальшої розробки потребують технологія й інструментарій внутрішньовузівського моніторингу якості освіти з урахуванням індикаторів і показників, що працюють на основі принципів додатковості й амбівалентності і дозволяють залучити до управління якістю всіх суб'єктів освітнього процесу, визначити місце й роль кожного з них у цій взаємодії

Розділ II. Формування моніторингових вмінь майбутніх викладачів вищої школи у процесі професійної підготовки

2.1. Діагностика моніторингових вмінь майбутніх викладачів вищої школи

Наступним етапом нашого дослідження було проведення констатуючого експерименту та визначення рівня сформованості моніторингових вмінь у майбутніх викладачів вищої школи під час їх професійної підготовки. У нашому дослідженні прийняли участь здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова факультетів історії та філософії, геолого-географічного, біологічного, психології та соціальної роботи, у кількості 37 осіб.

Нами були запропоновані анкети «Визначення мотивів зацікавленості проблемою моніторингової діяльності викладача», анкета «Рівень поінформованості щодо організації моніторингових досліджень» (Додатки А, Б)

Обробка результатів анкетування проводився на основі: підрахунку виборів мотиваційних вподобань, їх розташування відповідно від ступеня значущості у порядку від найбільш значущого до найменш значущого; визначення середнього показника мотиваційних вподобань; остаточне упорядкування проранжованих показників. Результати діагностики за анкетною «Визначення мотивів зацікавленості проблемою моніторингової діяльності викладача» наведено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Мотиваційні вподобання в засвоєнні вмінь моніторингової діяльності

Рівень мотиваційних вподобань	Мотиваційні вподобання в засвоєнні вмінь моніторингової діяльності	Кількість виборів	%
Низький	Прагнення отримання високої	12	37

рівень	оцінки діяльності з боку одногогрупників та викладача		
	Отримання додаткових балів з основного курсу	19	42
Середній рівень	Власний негативний досвід оцінювання результатів навчання під час попереднього етапу навчання	23	63
	Така тема є однією з тем курсу	16	39
Високий рівень	Цікавість до нового педагогічного напрямку	28	75
	Бажання розширити свій кругозір та підвищити професійний рівень.	31	92
	Необхідність здійснення моніторингової діяльності у роботі, яку відчула після проходження педагогічної практики	29	76

Низькі та середні результати анкетування за визначенням мотивів зацікавленості формування вмінь моніторингової діяльності свідчать про низьку зацікавленість проблемою. Не усвідомлення сутності проблеми а фоні достатньо високого проценту визнання власного негативного досвіду, недостатності моніторингових вмінь під час асистентської практики.

Для визначення початкового рівня сформованості вмінь моніторингової діяльності ми використовували анкету «Рівень поінформованості щодо організації моніторингових досліджень». Наша анкета містила питання, які

дозволяли виявити та оцінити рівень наявних знань про сутність педагогічного моніторингу, ступень володіння або знайомства з інструментами моніторингової діяльності, наявність досвіду використання таких інструментів під час асистентської практики. Обробка результатів анкетування здійснювалася за трибальною шкалою. Сума набраних балів дозволила визначити коефіцієнт, що був середнім арифметичним значенням усіх оцінок, чисельне значення якого свідчило про відповідні рівні сформованості моніторингових умінь: низькому, середньому або високому.

Результати опитування показали, що 51% опитаних впевнені, що моніторингова діяльність є обов'язковою для викладача вищої школи. Іноді в відповідях моніторингова діяльність сприймалася як синонім поняття «контролю». Однак серед основних функцій більшість визначили системність, безперервність та можливість впливати на якість, управління освітнім процесом.

85% опитаних відмітили, що для здійснення моніторингової діяльності викладачу потрібна додаткова фахова підготовка, проходження або курсів підвищення кваліфікації або наявність вибіркового дисциплін. Пов'язаних з проблематикою освітніх вимірювань, педагогічної діагностики. 71% опитаних відмітив наявність загального розуміння про сутність моніторингової діяльності, але відсутність навичок розробки інструментів, використання вже наявних методів освітніх вимірювання (педагогічні тести, анкетування та педагогічне спостереження), узагальнення отриманих результатів та формулювання рекомендацій на їх основі. 23% респондентів описали власний досвід участі у моніторингових дослідженнях (внутрішній моніторинг ЗВО) або участь у зовнішньому моніторингу (наприкладі ЗНО, атестація на першому рівні (бакалаврському) вищої освіти), інші опитуванні не змогли диференціювати описаний досвід як досвід участі у моніторингових дослідженнях. Узагальнені дані за результатами оцінки поінформованості щодо змісту моніторингової діяльності викладача ЗВО можна навести у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

**Результати опитування щодо поінформованості про зміст
моніторингової діяльності викладача вищої школи**

Рівні поінформованості про зміст моніторингової діяльності викладача	Кількісні показники
Високий	12%
Середній	38%
Низький	50%

На основі результатів анкетування ми визначили три рівні сформованості вмінь моніторингової діяльності.

Низький рівень був характерним для тих, хто не усвідомлює значущість моніторингової діяльності, її цілі та завдання як складової частини педагогічної діяльності; відсутня потреба застосування моніторингової діяльності та її результатів у практиці роботи; практично відсутні знання про специфіку здійснення педагогічного моніторингу та бажання опанувати моніторингову діяльність.

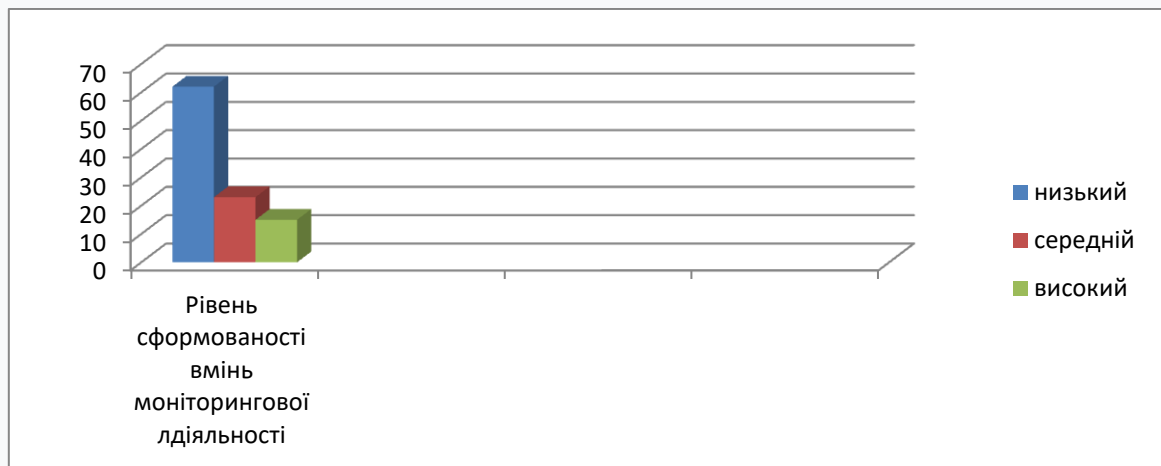
Середній рівень сформованості моніторингових умінь проявлявся тим, що респондент розумів мету та завдання моніторингової діяльності, але не завжди усвідомлював її значущість; неусвідомлена була потреба у здійсненні моніторингової діяльності та використання її результатів у практиці роботи.

Високий рівень сформованості моніторингових умінь демонстрували здобувачі, які мали повне уявлення про цілі та завдання моніторингової діяльності як складової педагогічної діяльності, що усвідомлювали її професійну значущість; мали високу потребу вибудовувати професійну діяльність на основі результатів власних моніторингових досліджень; бажали знайти можливість більш повного оволодіння діяльністю з моніторингу якості освіти та індивідуальних освітніх результатів своїх учнів.

Загальні результати діагностики ми представили у діаграмі 2.1.

Діаграма 2.1.

Результати діагностики сформованості моніторингових вмінь майбутніх викладачів

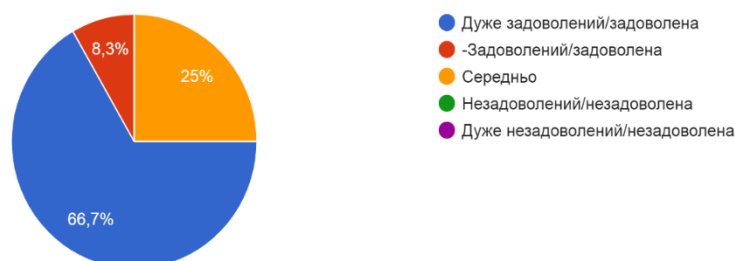

З діаграми можна бачити, що високий рівень сформованості продемонстрували лише 15% опитаних, середній – 23% та низький 62%. З особистих бесід було також з'ясовано, що деякі здобувачі, які продемонстрували високий рівень, мають досвід викладання на мовних курсах або в закладах середньої освіти.

Отримані результати ми також спробували перевірити загальним вивченням задоволеності здобувачів якістю освіти. Нами була запропонована анкета з 7 питань. Результати опитування ми навели у вигляді діаграм.

Діаграма 2.2.

На скільки задоволені загальною якістю освіти у вашому університеті?
12 câu trả lời

Результати дослідження: у результаті виявлено, що 67% обрали «дуже задоволений/задоволена», задоволений/задоволена - 8,3% , середньо – 25% .

Гістограма задоволення якістю освіти в університеті відображає розподіл відповідей студентів за різними рівнями задоволення. Найбільша кількість студентів обрав категорію "Дуже задоволений/задоволена", що свідчить про те, що більшість з них вважають якість освіти в університеті прийнятною або задовільною.

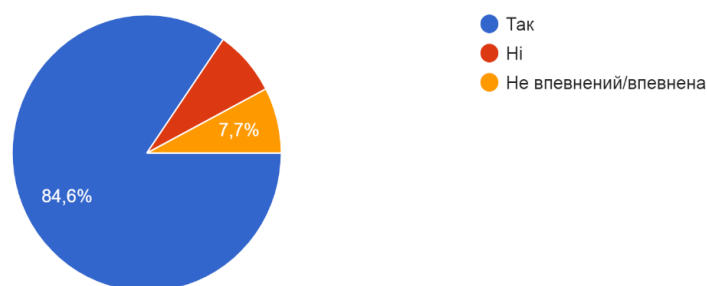
Також варто зазначити, що хоча кількість студентів, які відчують середнє та незадоволення, менша, ніж ті, хто задоволений, проте ці групи все ж мають представників. Крім того, мінімальна кількість відповідей у категорії "Дуже незадоволений/незадоволена" може свідчити про те, що велика більшість студентів в цілому не вважає якість освіти в університеті дуже поганою.

Отже, висновок полягає в тому, що хоча більшість студентів вважає якість освіти в університеті прийнятною, все ж є потреба у подальшій роботі для покращення рівня задоволення та підвищення якості освіти, особливо для тих, хто відчуває середнє та низьке задоволення.

Діаграма 2.3.

Чи вважаєте ви, що ваш університет забезпечує необхідність знань для вашої майбутньої професійної кар'єри?

13 câu trả lời

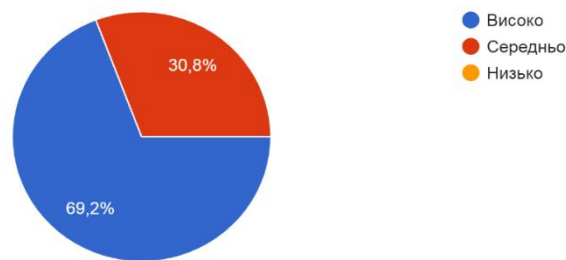
Аналіз показав різноманітність у сприйнятті студентами університетської освіти щодо її відповідності майбутній професійній кар'єрі. Переважна більшість студентів, які обрали "Так" (84,6%), вважають, що отримана освіта в університеті надає необхідні знання для майбутньої професійної кар'єри. Це може свідчити про довіру та задоволення студентів якістю навчання, а також підтримку університетських програм та підходів. Тим не менш, 7,7%

респондентів, які обрали "Не впевнений/впевнена". Це вказує на недоліки в програмах або методиках навчання, які не відповідають потребам чи очікуванням студентів щодо їх майбутніх кар'єрних можливостей. Це може стати основою для ретельнішого аналізу і вдосконалення освітніх програм та підходів до навчання в університеті.

Наступне питання давало можливість оцінити здобувачам якість викладацького складу, їх професіоналізм та відповідність освітнім запитам здобувачів. Аналіз показав, що сприйняття студентів стосовно доступності та якості викладацького складу університету різноманітне. Більшість респондентів – 69, 2% , які обрали "Високо", вважають, що викладацький склад є якісним та доступним.

Діаграма 2.4.

Як ви оцінюєте доступність та якість викладацького складу у вашому університеті?
13 câu trả lời

Аналіз показав, що сприйняття студентів стосовно доступності та якості викладацького складу університету різноманітне. Більшість респондентів – 69, 2% , які обрали "Високо", вважають, що викладацький склад є якісним та доступним. Це може бути позитивним підтвердженням ефективності та готовності викладачів допомогти студентам у здобутті знань. Однак 30,8 % респондентів відповіли "Середньо" . Це вказує на те, що деякі студенти сприймають викладацький склад як менш якісний або менш доступний, що може впливати на їхню освітню динаміку та розвиток.

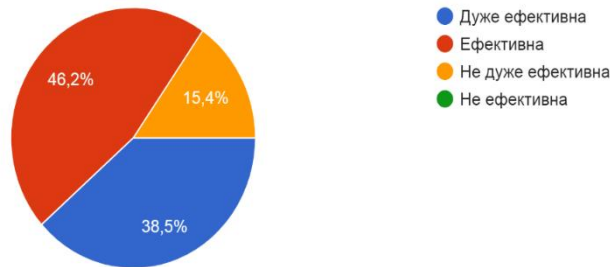
Аналіз показав, що сприйняття студентами ефективності системи оцінювання знань університету різноманітне. 38,5% респондентів відповіли

"Дуже ефективна", це свідчить про задоволеність їхньою дієвістю та об'єктивністю системи оцінювання.

Діаграма 2.5.

Наскільки ефективною вважаєте ви систему оцінювання знань у вашому університеті?

13 câu trả lời

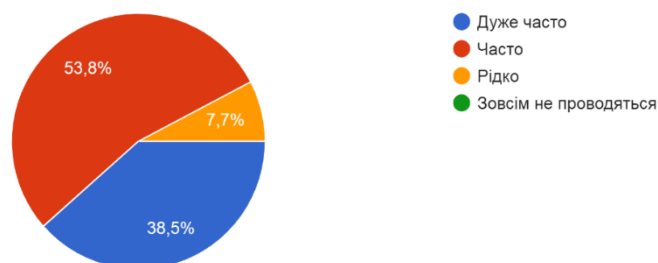
Це є позитивним сигналом стосовно відповідності критеріїв оцінювання, чесності та адекватності процесу оцінювання. 46,2% респондентів обирали "Ефективна", це вказує на те, що вони задоволені системою оцінювання та вважають її дієвою.

У той же час, значна кількість респондентів (15,4%) обирає "Не дуже ефективна", це вказує на існуючі проблеми у системі оцінювання, такі як нечіткість критеріїв, відсутність об'єктивності або недостатній зворотній зв'язок. Це може вплинути на мотивацію та академічний успіх студентів.

Діаграма 2.6.

Як часто у вашому університеті проводяться практичні заняття, семінари чи лекції з використанням сучасних технологій?

13 câu trả lời

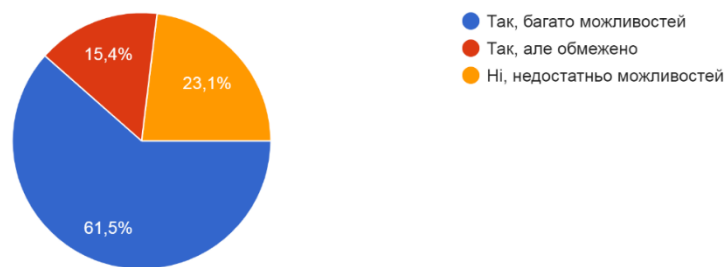

Аналіз показав, що сприйняття студентами частоти використання сучасних технологій під час проведення практичних занять, семінарів та лекцій університетом різноманітне. 38,5% респондентів відповіли "Дуже

часто", це свідчить про активне використання сучасних технологій у навчальному процесі. Це позитивно впливає на доступність та ефективність навчання, оскільки сучасні технології дозволяють зробити процес більш цікавим та інтерактивним для студентів. 53,7% респондентів обрали «Часто», це є позитивний показник, оскільки сучасні технології можуть збільшити доступність, цікавість та ефективність навчання. У той же час, 7,7% респондентів обирали "Рідко", це вказує на проблеми у використанні сучасних технологій у навчальному процесі. Це може призвести до втрати можливостей для покращення навчання та відставання університету у контексті сучасних освітніх технологій.

Діаграма 2.7.

Чи маєте ви достатньо можливостей для участі у міжнародних освітніх програмах чи стажуваннях?
13 câu trả lời

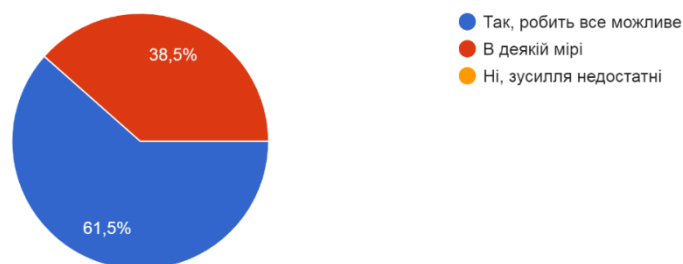

61,5% респондентів обирають "Так, багато можливостей", це свідчить про наявність певного рівня можливостей для участі в міжнародних програмах чи стажуваннях. 23,1% респондентів обрали «Так, але обмежено», це може вказувати на потребу у подальшому розвитку таких програм та розширенні можливостей для більшої кількості студентів. 23,1% респондентів "Ні, недостатньо можливостей", це свідчить про відсутність або недостатність доступних можливостей для участі в міжнародних освітніх програмах чи стажуваннях. Це може стати перешкодою для розвитку міжнародного досвіду та збагачення освітнього процесу. Цей аналіз може вказати на необхідність університету розширити або поліпшити можливості для участі студентів у міжнародних освітніх програмах та стажуваннях для

сприяння їхньому глобальному освітньому досвіду та розвитку. Аналіз показав, що сприйняття студентами можливостей для участі у міжнародних освітніх програмах чи стажуваннях університетом різноманітне. Якщо більшість студентів відповіли "Так, багато можливостей" або "Так, але обмежено", це може свідчити про певний рівень доступних можливостей. Однак, якщо більшість обрала "Ні, недостатньо можливостей", це може вказувати на потребу університету в розширенні та покращенні можливостей для міжнародного навчання студентів. Отже, важливо підкреслити необхідність подальшого розвитку міжнародних освітніх програм та стажувань університету для забезпечення доступу до глобального освітнього досвіду для усіх зацікавлених студентів.

Діаграма 2.8.

Чи вважаєте ви, що ваш університет докладает достатні зусилля для поліпшення якості освіти?
13 câu trả lời

61,5% респондентів обрали «Так, робить все можливе» - вибір цієї відповіді вказує на те, що більшість студентів сприймає, що університет активно працює над покращенням якості освіти. Це може бути позитивним сигналом стосовно роботи університетської адміністрації та викладацького складу над постійним вдосконаленням освітнього процесу. 38,5 % респондентів відповіли «В деякій мірі», це вказує на те, що студенти сприймають, що університет робить певні зусилля для поліпшення якості освіти, але ці зусилля можуть бути непостійними або неосяжними для всіх студентів.

Отже, аналіз відповідей показав, що в цілому оцінка якості освіти здобувачами достатньо висока, але визначається недостатність практико-орієнтованості підготовки, зокрема організації теоретичної та практичної підготовки майбутніх викладачів до проведення моніторингових досліджень, здійснення моніторингової діяльності.

2.2. Рекомендації щодо формування вмінь моніторингової діяльності майбутніх викладачів

Для розробки методичного супроводу формування вмінь моніторингової діяльності викладача ми вивчили робочу програму дисципліни «Педагогіка вищої школи» другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 033 Філософія та визначили теми, які можна використовувати для формування вмінь моніторингової діяльності викладача.

Так для теми «Оцінювання навчальних досягнень студентів» нами були розроблені завдання з розробки специфікації педагогічного тесту та проведення педагогічного дидактичного моніторингу з використання тестування як інструменту моніторингової діяльності.

1 етап завдання: Визначити мету та призначення тестування

2 етап завдання: Проаналізувати зміст навчального матеріалу за темою та визначити дидактичні одиниці, які підлягають оцінюванню

Назва розділу (модуля)	Назва	Кількість годин на тему
1. Розділ 1		
Тема 1		
1.1.1. Блок 1 (навчальний елемент НЕ)		
1.1.1.1. Дидактична одиниця 1.		
1.1.1.2. Дидактична одиниця 2.		

3 етап завдання: Скласти матрицю тесту

Назва розділу (модуля)	Зміст кожної дидактичн	Кількість годин на тему	Відносна вага кожної теми
------------------------	------------------------	-------------------------	---------------------------

	ої одиниці для перевірки		у % (враховується кількість годин та важкість)
1. Розділ 1. (модуль 1)			
1.1. Тема 1 (розділу 1)			
1.1.1. Блок 1			
1.1.1.1. Дидактична одиниця 1.			
1.1.1.2. Дидактична одиниця 2.			

4 етап завдання. Складання банку тестових завдань

Назва розділу (модуля)	Кількість завдань
1. Розділ 1. (модуль 1)	
1.1. Тема 1 (розділу 1)	
1.1.1. Блок 1	
1.1.1.1. Дидактична одиниця 1.	
1.1.1.2. Дидактична одиниця 2.	

5 етап завдання: Розробка тестових завдань відповідно до рівнів пізнавальної активності

Назва розділу (модуля)	Цілі навчання (таксономія Блума)						Кількість
	Знання	Розуміння	Застосування	Аналіз	Синтез	Оцінювання	
1. Розділ 1 (модуль 1)							
1.1. Тема 1. (розділу 1)							
1.1.1. Блок 1.							
1.1.1.1. Дидактична одиниця 1.							
1.1.1.2. Дидактична одиниця 2.							

Підсумком завдання було розробка специфікації педагогічного тесту відповідно до обраного розділу. Метою завдання було: визначення мети моніторингової діяльності та вибору доцільного інструменту дослідження; сформувати навички роботи з навчальним матеріалом та виділення основних навчальних одиниць, які підлягають діагностиці за результатом засвоєння

кожної теми; визначення ступеню значущості кожної навчальної одиниці для розробки критеріїв оцінювання засвоєння теми.

Запропоновані завдання дозволили ознайомити здобувачів з методикою розробки педагогічного тесту, проведення тестування та отримання результатів оцінювання засвоєння певного розділу.

Наступним кроком знайомства з моніторинговою діяльністю як інструментом управління якістю освіти була розробка фрагменту лекції з теми «Управління вищими навчальними закладами». Нами було розглянуто питання:

- Європейські стандарти забезпечення якості освіти
- Імплементация Європейських стандартів забезпечення якості освіти в сучасний освітній простір України
- Приклад забезпечення внутрішнього моніторингу якості освіти в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова

Під час розгляду теоретичних питань була запропонована дискусія з теми «Проблеми впровадження Європейських стандартів якості освіти». Були визначення наступні найсуттєвіші, але і найвразливіші моменти, які варто врахувати.

Політика забезпечення якості: зв'язок між дослідженням, творчою діяльністю та викладанням (потрібно враховувати національний та інституціональний контекст, щоб адаптувати стандарти до конкретного ЗВО); залучення стейкхолдерів (важливо включати керівництво, викладачів, студентів та зовнішніх учасників у процеси забезпечення якості)

Створення та затвердження освітніх програм: прозорість (програми мають бути створені з врахуванням місії ЗВО та чітко сформульованими результатами); участь стейкхолдерів (важливо залучати студентів та інших учасників до процесу розробки програм); співпраця із стейкхолдерами (важливо надавати можливості для стажування та практики відповідно до кредитної системи)

Студент-центричне навчання: різноманітність методів навчання (використання різних методів для задоволення різних потреб студентів); чесне оцінювання (важливо, щоб оцінювання було чесним, консистентним та забезпечувало можливість отримання фідбеку студентами)

Зарахування навчання, визнання кваліфікацій студентів: прозорість правил (правила зарахування повинні бути опубліковані та послідовні)

Викладацький склад: підтримка якості викладачів (інституція повинна підтримувати розвиток викладачів та їхню наукову діяльність.)

Навчальні ресурси та підтримка студентів: фінансове забезпечення (забезпечення фінансових ресурсів для якісного навчання та роботи якісних викладачів); доступ до навчальних матеріалів (важливість доступу студентів до необхідних навчальних ресурсів для успішного навчання).

Управління інформацією: аналіз та використання даних (збір, аналіз та використання даних щодо успішності студентів, їхньої задоволеності програмами та ресурсами, а також даних про працевлаштування випускників).

Публічна інформація: оприлюднення чіткої, об'єктивної та актуальної інформації про університет та його програми.

Моніторинг та перегляд програм: періодичний перегляд програм (систематичний моніторинг і перегляд навчальних програм для їхньої відповідності цілям та потребам студентів і суспільства).

Оцінка якості освіти: Внутрішня система забезпечення якості (розвиток та застосування внутрішньої системи оцінювання якості освіти та творчої діяльності, що відповідає європейським стандартам).

Як практичне завдання під час обговорення було запропоновано обговорення досвіду внутрішнього моніторингу якості освіти з досвіду Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. було запропоновано розробити інструменти моніторингової діяльності для оцінки рейтингування науково-педагогічних працівників за наступними показниками: участь у навчальному процесі (розробка навчально-методичних

матеріалів для лабораторних, практичних та індивідуальних завдань; підготовка матеріалів для використання різноманітних платформ для дистанційного навчання; видання навчальних посібників і рекомендацій для студентів); дослідницька робота (участь у державних або грантових дослідженнях; розробка проектів для конкурсів наукових робіт з державним фінансуванням; робота у науково-методичних комісіях та експертних радах; участь у захисті дисертацій); наукові публікації (публікації статей у наукових виданнях, що перебувають у базах даних Scopus, Web of Science, та інших метричних базах; видання монографій у вітчизняних та закордонних виданнях); міжнародні проекти та співпраця (участь у міжнародних наукових проектах та укладання угод про співпрацю з іншими університетами; викладання або проведення лекцій у закордонних університетах); академічна експертиза (участь у роботі редакційних колегій наукових журналів; рецензування наукових статей).

Розроблені завдання та фрагмент лекції були апробовані під час асистентської практики у листопаді 2023 року.

За результатом проведеного дослідження ми визначили загальні рекомендації щодо формування вмінь моніторингової діяльності майбутніх викладачів:

- формування вмінь моніторингової діяльності майбутніх викладачів за рахунок практико орієнтованих завдань;
- участь здобувачів під час навчання у внутрішніх моніторингових дослідженнях у якості респондентів;
- залучення представників здобувачів до внутрішнього моніторингу якості освіти за певними освітніми програмами;
- ініціювання участі здобувачів у науково-дослідній роботі з проблем моніторингу якості освіти;
- залучення до моніторингової діяльності майбутніх викладачів під час проходження асистентської практики за допомогою завдань для самостійної роботи.

Висновки до II розділу

Для визначення рівня сформованості вмінь моніторингової діяльності у майбутніх викладачів нами був проведений констатувальний експеримент. Базою дослідження виступили здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова у кількості 37 осіб.

Нами були розроблені анкети: «Визначення мотивів зацікавленості проблемою моніторингової діяльності викладача», «Рівень поінформованості щодо організації моніторингових досліджень», «Оцінка задоволеності якістю освіти у ЗВО»

Опитування проводилося серед здобувачів факультетів історії та філософії, геолого-географічного, біологічного, психології та соціальної роботи.

Для оцінки рівня сформованості вмінь моніторингової діяльності ми визначили три рівні: низький, середній та високий. Надали опис прояв кожного рівня.

За результатами опитування було встановлено, що більшість опитаних відмітили необхідність додаткової фахової підготовки для здійснення моніторингової діяльності далі, проходження або курсів підвищення кваліфікації або наявність вибіркового дисциплін. Пов'язаних з проблематикою освітніх вимірювань, педагогічної діагностики; більшість опитаних відмітив наявність загального розуміння про сутність моніторингової діяльності, але відсутність навичок розробки інструментів, використання вже наявних методів освітніх вимірювання (педагогічні тести, анкетування та педагогічне спостереження), узагальнення отриманих результатів та формулювання рекомендацій на їх основі. Аналіз відповідей щодо задоволеності якістю освіти, показав достатньо високі показники, але була визначена недостатність практико орієнтованості підготовки, зокрема організації теоретичної та практичної підготовки майбутніх викладачів до

проведення моніторингових досліджень, здійснення моніторингової діяльності

Для забезпечення методичного супроводу формування вмінь моніторингової діяльності ми запропонували розробки лекційних та практичних занять з курсу «Педагогіка вищої школи». Метою розробок було знайомство з проблематикою моніторингової діяльності викладача, формування навичок використання тестування як інструменту моніторингової діяльності. Запропоновані розробки були використані під час проходження асистентської практики у листопаді 2023 року.

Також за результатами проведеного теоретичного та практичного дослідження ми зробили спробу визначити загальні рекомендації щодо формування вмінь моніторингової діяльності викладача. Серед таких рекомендацій: формування вмінь моніторингової діяльності майбутніх викладачів за рахунок практико орієнтованих завдань; участь здобувачів під час навчання у внутрішніх моніторингових дослідженнях у якості респондентів; залучення представників здобувачів до внутрішнього моніторингу якості освіти за певними освітніми програмами; ініціювання участі здобувачів у науково-дослідній роботі з проблем моніторингу якості освіти; залучення до моніторингової діяльності майбутніх викладачів під час проходження асистентської практики за допомогою завдань для самостійної роботи.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

1. Управління якістю освіти в сучасних умовах реформування системи вищої освіти України є однією з умов створення конкурентоспроможного освітнього середовища закладу освіти, надання освітньої послуги відповідно до потреб ринку праці та замовлень стейкхолдерів та самих здобувачів. Одним з механізмів управління якістю освіти є освітній моніторинг.
2. У нашому дослідженні ми розглядаємо освітній моніторинг у широкому значення, як процедуру спостереження, вивчення змін у системі освіти для забезпечення управління, корекції та супроводу її існування. Освітній моніторинг ми розглядаємо як педагогічну та управлінську категорію.
3. Об'єктами освітнього моніторингу можуть бути: система освіти, результати діяльності здобувачів освіти, якісні характеристики здобувачів освіти, розвиток освітніх систем та управління ними, компоненти освітнього процесу, наслідки освітніх реформ на державному та локальному рівнях.
4. У нашому дослідженні ми визначили як один з видів освітнього моніторингу педагогічний моніторинг який розглядаємо як компонент педагогічного процесу, метою якого є забезпечення якості освіти; який відбувається на різних рівнях суб'єктів навчального процесу (здобувачі, академічна група, освітня організація), дозволяє фіксувати, обробляти інформацію про освітню діяльність, порівнювати вихідний та бажаний рівень, надає можливість коректувати зміни.
5. Суб'єктом ініціатором педагогічного моніторингу, хто безпосередньо впливає на якість освіти, є викладач. Таким чином невід'ємним елементом його педагогічної діяльності є моніторингової діяльності.
6. Моніторингова діяльність викладача вищої школи – це такий вид педагогічної діяльності, який дозволяє систематично проводити збір, зберігання та узагальнення інформації про результати освітнього процесу, на основі яких відбувається проектування та своєчасна корекція

освітнього процесу, створюються умови для ефективної педагогічної взаємодії. Моніторингова діяльність здійснюється викладачем за рахунок сформованості моніторингових вмінь.

7. До інструментів педагогічного моніторингу, які може використовувати викладач можна віднести як теоретичні так й емпіричні методи, серед них - спостереження, опитування, тестування, бесіди, моделювання. У нашому дослідженні ми зосередили свою увагу на вивчення технології тестування, як технології яка належить до сфери педагогічних вимірювань.
8. Для визначення рівня сформованості вмінь моніторингової діяльності у майбутніх викладачів нами був проведений констатувальний експеримент. За допомогою розроблених анкет було проведено опитування здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова у кількості 37 осіб. Аналіз відповідей показав недостатність сформованості вмінь моніторингової діяльності при наявності загального уявлення про мету та завдання такого виду педагогічної діяльності.
9. Для забезпечення методичного супроводу формування вмінь моніторингової діяльності ми запропонували розробки лекційних та практичних занять з курсу «Педагогіка вищої школи». Запропоновані розробки були використані під час проходження асистентської практики у листопаді 2023 року.
10. Також за результатами проведеного теоретичного та практичного дослідження ми зробили спробу визначити загальні рекомендації щодо формування вмінь моніторингової діяльності викладача. Серед таких рекомендацій: формування вмінь моніторингової діяльності майбутніх викладачів за рахунок практико орієнтованих завдань; участь здобувачів під час навчання у внутрішніх моніторингових дослідженнях у якості респондентів; залучення представників здобувачів до внутрішнього моніторингу якості освіти за певними освітніми програмами; ініціювання

участі здобувачів у науково-дослідній роботі з проблем моніторингу якості освіти; залучення до моніторингової діяльності майбутніх викладачів під час проходження асистентської практики за допомогою завдань для самостійної роботи.

Список використаних джерел

1. Авраменко О. В. Вимірювання в освіті : підручник. Кіровоград : Лисенко В. Ф., 2011. 360 с.
2. Азізова К. Етапи моніторингу якості освіти у вищому навчальному закладі. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/7557/1/Azizova.pdf> (дата звернення 15.08.2023)
3. Альберта Тайджмана, Т. Невілла Послтвейна. Моніторинг стандартів освіти. Львів : Літопис, 2003. 328 с.
4. Анненкова І.П. Моніторинг якості освіти у ВНЗ: кваліметричний підхід. *Витоки педагогічної майстерності*. Серія : Педагогічні науки, 2012. Вип. 10. С. 9-15.
5. Анненкова І.П. Наукові основи моніторингу якості професійної діяльності науково-педагогічних працівників ВНЗ : монографія. Видавництво: Оптімум, 2015. 328 с.
6. Байназарова О.О. Проведення моніторингу якості освіти на регіональному рівні з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. *Управління освітою*. Вкладка „Моніторинг в освіті”. 2005. № 18 (114). С. 6-17.
7. Білик Н. І. Управління адаптивно-педагогічним проектуванням регіональних освітніх систем підвищення кваліфікації педагогічних працівників : монографія. Полтава : АСМІ, 2015. 461 с.
8. Боднар О. Моніторинг та самоекспертиза освітнього середовища навчального закладу. URL: <http://pld.org.ua/index.php> (дата звернення 10.09.2023)
9. Бодненко Д.М., Жильцов О.Б., Лещинський О.Л., Мазур Н.П. Моніторинг навчальної діяльності: навчальний посібник. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. 276 с.
10. Бурчак С. О., Толмачов В. С., Тверезовська Л. О. Методичні рекомендації з питань організації і проведення тестового контролю

- знань, навичок та вмінь студентів вищої школи. Глухів: РВВ ГФПУ, 2008. 68 с.
- 11.Вікторов В.Г. Управління якістю освіти (соціально-філософський аналіз). Дніпропетровськ : Пороги, 2005. 286 с.
 - 12.Вейландє Л. В.-В., Прокоф'єва Л. Б. Критерії оцінювання якості та ефективності освіти в умовах дистанційного навчання. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Вип.82. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Збірник наукових праць.* Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2022. С.27-31.
 - 13.Галіцин В. К., Суслов О. П., Самченко Н. К. Системи моніторингу: навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2015. 408 с.
 - 14.Гириловська, І. В. Теоретичні і методичні основи моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників: дис. ... доктора пед. наук. (13.00.04). Київ, 2021.
 - 15.Горда І.М. Методичне забезпечення моніторингу навчальних досягнень з математики студентів вищих аграрних навчальних закладів: автор. дис. на здоб. наук. ступ. канд.. пед. наук зі спеціальності 13.00.02/ теорія та методика навчання (математика). Київ, 2014. 23 с.
 - 16.Денисова А. В. Спецкурс “Моніторинг якості освіти в контексті взаємодії зі стейкхолдерами” як умова підготовки компетентних фахівців професійної освіти. Освітній дискурс : збірник наукових праць. К.: 2020. Випуск 22 (4). 119 с.
 - 17.Дрібна Л.В. Тестування як засіб контролю якості навчання іноземної мови. Соціум. Наука. Культура, 2012. № 4. С. 39– 48.
 - 18.Дрібна Л. В. Тестування як засіб контролю якості навчання іноземної мови URL : <http://intkonf.org/dribna-lv-testuvannya-yak-zasib-kontrolyu-yakosti-navchannya-inozemniymovi/> (дата звернення 5.10.2023)

- 19.Європейські стандарти та рекомендації щодо внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості вищої освіти. 2015. URL: <http://www.enqa.eu>. (дата звернення 15.08.2023)
- 20.Єгорова І.В. Моніторинг та оцінювання якості освіти: навчально-методичний посібник до курсу. Івано-Франківськ, 2021. 141 с.
- 21.Зварич Г. В. Критерії, показники та індикатори моніторингу, експертизи та оцінювання якості освітніх послуг у закладах загальної середньої освіти. Імідж сучасного педагога, 5(194), 2023. С. 14–20. URL: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-5\(194\)-14-20](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-5(194)-14-20) (дата звернення 09.09.2023)
- 22.Зінковський Ю.Ф., Мірських Г.О. Методика оцінювання рівнів складності навчальних тестів. Вісник: НТУУ "КПІ". Серія – Радіотехніка. Радіоапаратобудування, 2009. Вип. 41. С. 157–163.
- 23.Ізотова А., Квадріціус С., Квадріціус Л. Моніторинг якості навчання: Завуч, 2006. №8. С. 10–14.
- 24.Ілійчук Л. Моніторинг якості освіти: концептуальні підходи та проблеми класифікації. Нова педагогічна думка. 2021. №4 (20). С. 16–25. URL: http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/11784/1/%D0%9D%D0%9F%D0%94_%E2%84%964%2C%202021-16-19.pdf (дата звернення 15.08.2023)
- 25.Ільїн В. В., Лузан П. Г., Рудик Я. М.. Методика тестового контролю успішності навчання студентів: Монографія. Київ : НАККиМ, 2010. 224с.
- 26.Ішутіна О.Є. Проблема моніторингу якості вищої освіти в Україні. 2018. URL: https://doi.org/10.31435/rsglobal_sr/01062018/5624 (дата звернення 21.10.2023)
- 27.Касьянова О. М. Експертиза регіональної системи освіти на засадах сталого розвитку. Теорія та методика управління освітою. 2010. № 3. С.

- 1–12. URL: <http://tme.umo.edu.ua/docs/3/10kaspsd.pdf>. (дата звернення 15.08.2023)
28. Козак, Л. В. Педагогічний моніторинг як технологія управління якістю дошкільної освіти. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 30, 2020. URL: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2018.30.4045> (дата звернення 19.07.2023)
29. Козак Л.В. Педагогічний моніторинг як технологія управління якістю дошкільної освіти. *Педагогічна теорія і практика. Психологія. Педагогіка. Збірник наукових праць*. №30. 2018. С. 40-45. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/28804/1/Kozak_monitorung_30_2019.pdf (дата звернення 11.09.2023)
30. Козловець Є.А., Біленький Є.А. Словник. Київ: Кондор, 2006. 372 с.
31. Кошляк В.І. Моніторинг як дієвий інструмент формування освітньої політики у школі І ступеня. URL: <https://www.narodnaosvita.kiev.ua> (дата звернення 15.08.2023)
32. Крутій К.Л. Моніторинг як сучасний засіб управління якістю освіти в дошкільному навчальному закладі : монографія. Запоріжжя : ТОВ «ЛПІС» ЛТД, 2006. 172 с.
33. Кулик О. Є. Вибір системи індикаторів для оцінки якості надання освітніх послуг навчальними закладами. *Scientific Journal «ScienceRise»*. Серія: Педагогічні науки. 2015. № 7/1 (12). С. 47–53.
34. Лавріненко О. А. Педагогічний досвід: моніторинг та перспективи: Посібник. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2018. 256 с.
35. Лебедєв О. Теоретична модель управління якістю освіти. Освіта.ua. URL: <http://osvita.ua/school/manage/1402/>. (дата звернення 10.08.2023)
36. Локшина О. І. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи. Київ : К. І. С., 2004. 128 с.
37. Локшина О. Моніторинг якості освіти: досягнення та українські перспективи. *Моніторингові дослідження як інформаційна база в*

- системі управління якістю освіти. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Луцьк: Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти, 2005. С. 21-26.*
- 38.Лунячек В. Е. Якість освіти в Україні: проблеми становлення. Управління школою. 2008. № 16. С. 17–25.
 - 39.Лукіна Т. О. Державне управління якістю загальної середньої освіти в Україні : монографія. Київ : Видавництво НАДУ, 2004. 298 с.
 - 40.Ляшенка О. І. Організаційно-методичне забезпечення моніторингових досліджень якості загальної середньої освіти : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2011. 160 с.
 - 41.Ляшенка О. І., Жука Ю. О. Запровадження моніторингових систем оцінювання якості загальної середньої освіти на основі тестових технологій: методичні рекомендації. Київ : Педагогічна думка, 2019. 134 с.
 - 42.Ляшенка О. І., Ю. Жука О. Теоретико-методичні засади побудови моніторингових систем оцінювання якості загальної середньої освіти: монографія. Київ: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 192 с.
 - 43.Ляшенко О. І., Лукіна Т. О., Булах І. Є., Мруга М. Р. Методика і технології оцінювання діяльності загальноосвітнього навчального закладу: посібник. Київ : Педагогічна думка, 2012. 160 с.
 - 44.Маслікова І. В. Моніторингова система освітнього менеджменту. Харків : Основа, 2005. 144 с.
 - 45.Майоров А.М. Моніторинг освіти. Підручник : Освіта-Культура, 1998. 344 с.
 - 46.Моніторинг якості освіти: принципи, форми, вимоги : довідник-посібник. Хмельницький : ХОІППО, 2013. 61 с.
 - 47.Наказ міністерства освіти і науки України Стандарт вищої освіти за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки для другого (магістерського) рівня вищої освіти від 11.05.2021р. URL: [https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-](https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za)

- [specialnistyu-011-osvitni-pedagogichni-nauki-dlya-drugogo-magisterskogo-rivnya-vishoyi-osviti](#) (дата звернення 10.08.2023)
- 48.Паращенко Л.І. Тестові технології у навчальному закладі: метод. посіб. Київ: Майстерня книги, 2006. 217 с.
 - 49.Пасічник Н. Моніторинг якості освіти як комплексне оцінювання освітнього процесу. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кіровоградського держ. пед. ун-ту ім. Володимира Винниченка. 2013. Вип. 121 (1). С. 50–55. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2013_121\(1\)_14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2013_121(1)_14). (дата звернення 11.09.2023)
 - 50.Педагогічний контроль у вищих навчальних закладах. 2019. URL: <https://pidruchniki.com> > pedagogika > pedagogi... (дата звернення 07.09.2023)
 - 51.Плахова О. М. Соціологія управління: Навчально-методичний посібник для студентів соціологічного факультету. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 128 с.
 - 52.Приходько В.М. Парадигми моніторингу якості освіти і педагогічного процесу: (У запитаннях і відповідях). Науково-методичний посібник. Запоріжжя, 2010. 215 с.
 - 53.Приходько, В. М. Моніторинг якості освіти і виховної діяльності навчального закладу. Навчально-методичний посібник для вчителя. Харків: Вид. група «Основа», 2007.
 - 54.Просіна О.В. Закономірності сучасного освітнього менеджменту в управлінні системою виховної діяльності позашкільного навчального закладу. 2017. URL: http://lib.iitta.gov.ua/708657/1/Prosina_2017.pdf (дата звернення 24.03.2023).
 - 55.Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» затверджений Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України у 2021 році. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/2021/03/25/Standart%2>

- Ona%20hrupu%20profesiy_Vykladachi%20zakladiv%20vyshchoyi%20osvit
y_25.03.pdf (дата звернення 11.09.2023)
- 56.Рябенко М. І. Органи управління закладом вищої освіти як суб'єкти профілактики порушень академічної доброчесності. *Інноваційна педагогіка*: Науковий журнал. Одеса: Видавничий дім «Гельветика» 2020. Вип. 20. Том 2. С. 119-122.
 - 57.Савчук Б. П., Єгорова І. В. «Освітній моніторинг» і «педагогічний контроль»: дефінітивний аналіз спільного та особливого. Педагогічний альманах. 2021. Випуск 49. С. 216-223.
 - 58.Самборська О.В. Авторський курс «Моніторинг навчальних досягнень» як засіб формування готовності магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів. *Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2016. Вип. 7 (1). С. 140–144.
 - 59.Самборська О.В. Критерії, показники та рівні готовності магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова*: серія 5. 2015. Вип. 51. С. 239–244.
 - 60.Сергієнко В. П., Кухар Л. О. Освітні вимірювання в інформаційному суспільстві. Підготовка фахівців з освітніх вимірювань в Україні : навчально-методичний комплекс. Ніжин : Лисенко М. М., 2012. Частина 1. С. 32- 36.
 - 61.Словник-довідник з професійної педагогіки / За ред. : Семенова А.В. Одеса: Пальміра, 2006.
 - 62.Словник української мови. Київ : Наукова думка, 2020. Том 1. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Slovnyk_ukrainskoi_movy_U_20_tomakh/Tom_1_A-B/ (дата звернення 06.09.2023).
 - 63.Єрмола А.М. Технологія моніторингу якості освіти: навчально-методичний посібник. Київ: Курсор, 2008. 173 с.

- 64.Теличко Н.В., Моргун І.В. Тестування як один з науково обґрунтованих дослідницьких методів педагогічного вимірювання та оцінювання. *Науковий вісник ужгородського університету. Сер. : Педагогіка. Соціальна робота*, 2022. Випуск 2 (51). С. 167-171.
- 65.Термінологічний словник з основ підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів післядипломної педагогічної освіти / авт. кол.: Чернишова Є. Р., Гузій Н. В., Ляхоцький В. П. та ін. За наук. ред.: Чернишової Є. Р. Держ. вищ. навч. Заклад: Ун-т менедж. освіти. Київ: ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2014. 230 с.
- 66.Фінікова Т.В., Шарова О.І., Таксон К. Моніторинг інтеграції української системи вищої освіти в Європейський простір вищої освіти та наукового дослідження: моніторинг. Дослідж. : аналіт. звіт. Міжнарод. благод. фонду «Міжнарод. Фонд дослідж. освіт. політики», 2014. 144с.
- 67.Челомбітко Т.В. Тестові технології в оцінюванні знань: тези XVI *Міжнар. наук.-пр. конф.: Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*, Харків. С. 15-17. (дата звернення березня 2012).
- 68.Челомбітко Т.В. Тестові технології в оцінюванні знань: тези XVI *Міжнар. наук.-пр. конф.: Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. Видавництво: ХНУ імені В.Н. Каразіна, Харків. 2012. С.252–254.
- 69.Чорна О.В. Моніторинг якості вищої освіти: міжнародний досвід. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Випуск 18. Кам'янецьПодільський, 2012. С. 90-94.
- 70.Шаповал Н. В., Каричковський В. Д. Освітній моніторинг – інформаційна основа ефективного управління закладом позашкільної освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. (207) . 2022. С. 354-359.

- 71.Швардак М.В. Моніторинг якості освіти: конспекти лекцій. Мукачево: МДУ, 2020. 108 с.
- 72.Яковлева Р.С., Денисова Н.В., Коваленко О.В. Моніторинг: практика впровадження. Київ: Вид-во «Плеяда», 2005. 112 с.
- 73.Деркач Ю., Романів Т. Тестування як ефективний засіб поточного контролю на уроках іноземної мови . *Молодий вчений*, 9 (61), 2018. С.400-402.
- 74.Кендюхова А., Яременко. І. Конструювання тестових завдань для оцінювання професійної компетентності вчителів в умовах післядипломної педагогічної освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 2(173), 2018 С. 110-116.
- 75.Adkhamjanovna K. M. ., Mirzakholmatovna, K. Z. ., Raxmonberdiyevna, T. S. Increasing Interest in the Lesson through Extracurricular Activities. *Spanish Journal of Innovation and Integrity*. 2022. P. 256-261.
- 76.Butler A. C. Repeated testing produces superior transfer of learning relative to repeated studying. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, 2010. V. 36. P. 1118–1133
- 77.Bakatanova V. Monitoring of quality of professional and pedagogical activity and determination of criteria for its implementation. *Problems of Engineer-Pedagogical Education*. 2023. P. 75. UFL: <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2022-75-13-21>
- 78.Jo‘rayev V. T. The advantage of distance learning courses in the process of education. *Scientific Bulletin of Namangan State University*. 2019. 1(9). P. 220-224.
- 79.Marsh Colin J. Basic concepts for understanding curriculum, Translated by: Center for Democratic Education (CDE), Tirana. 2009.
- 80.Muhammad H., Khan A., Farooqi M.T.K., Khalil A. &Faisal I. Exploring relationship of appraisal of time managementwith teacher’s performance.*Bulletin of Education and Research*. 2016. Vol. 38 № 2. P. 249-263.

- 81.Qurtubi, Achmad. Impacts of Monitoring and Evaluation, Active Roles of Lecturers, Classroom Interaction, and Government Policy on Teaching Productivity. *BISNIS & BIROKRASI: Jurnal Ilmu Administrasi dan Organisasi*. Vol. 24 (№ 3) . Article 3. 2018. DOI: 10.20476/jbb.v24i3.9648
- 82.Sahito Z., Khawaja M., Panhwar U.M., Siddiqui A. & Saeed H. Teachers' appraisal of time management and the performance of students; a comparison of government and private schools Hyderabad, Sindh, Pakistan. 2016.
- 83.Slyvka, L. V. Some Aspects of Theory and Methodology of Training of Future Primary School Teachers for Health Maintenance Activities. *Problems of modern teacher's training: Collection of scientific works of Uman State Pedagogical University named after Pavlo Tychyna*. 2014. 10(2). P. 80–86.
- 84.Slyvka L. V. The implementation of health maintenance education in primary schools in Poland. *Youth and the market*. 2017. 9(152). P. 119–123.
- 85.Yaroshchuk L., Vaseiko Y. Monitoring and pedagogical control in the European system of education. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Запоріжжя: КПУ, 2021. Вип. 74. Т. 1. Р. 182-188. UFL: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.74-1.34>*

Додаток А

**Визначення мотивів зацікавленості проблемою
моніторингової діяльності викладача**

Визначте основний мотив, який спонукав вас вивчати проблему моніторингової діяльності викладача вищої школи та вкажіть цифру 1. Будь ласка, впорядкуйте всі інші мотиви від 2 до 6, від найбільш важливого для вас до менш значущого.

№	Мотиви до освоєння моніторингової діяльності	Провідний мотив
1	Цікавість до нового педагогічного напрямку	
2	Прагнення отримання високої оцінки діяльності з боку одногрупників та викладача	
3	Бажання розширити свій кругозір, підвищити професійний рівень	
4	Необхідність здійснення моніторингової діяльності у роботі, яку відчула після проходження педагогічної практики	
5	Отримання додаткових балів з основного курсу	
6	Власний негативний досвід оцінювання результатів навчання під час попереднього етапу навчання	

Анкета

«Рівень поінформованості щодо організації моніторингових досліджень»

Чи є моніторингова діяльність викладача, на Вашу думку, обов'язковою складовою педагогічної діяльності?

- а) Так б) Ні в) Важко відповісти

Чи відчуваєте Ви необхідність здійснення моніторингової діяльності? а)

- а) Так б) Ні в) Важко відповісти

Чи вважаєте Ви, що для здійснення моніторингової діяльності потрібна спеціальна методична підготовка?

- а) Так б) Ні в) Важко відповісти

Чи достатньою мірою Ви володієте можливістю використання різних баз даних та способами збереження та обробки інформації для здійснення моніторингової діяльності?

- а) Так б) Ні в) Важко відповісти

Чи вважаєте Ви, що спроможні здійснити відповідне прогнозування освітньої діяльності з урахуванням результатів педагогічного моніторингу?

- а) Так б) Ні в) Важко відповісти

Чи брали Ви участь у моніторингових дослідженнях?

- а) Так б) Ні

Якщо приймали участь. У якості кого?

- а) ініціатора (проводили) б) учасника (відповідали)

Під час педагогічної практики чи відчували Ви необхідність проводити моніторингові дослідження

- а) Так б) Ні

Якщо Ви проводили моніторингові дослідження, чи відчували Ви труднощі у використанні отриманих результатів педагогічного моніторингу у практиці роботи?

а) Так

б) Ні

в) Частково

Чи є труднощами для Вас інтерпретація результатів моніторингової діяльності?

а) Так

б) Ні

в) Частково

Чи є труднощами для Вас коригування освітньої діяльності з урахуванням результатів педагогічного моніторингу?

а) Так

б) Ні

в) Частково